Оплачено по счету

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») ОРГАН ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОГО ОБКОМА КПСС, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ ЧЕЧЕНО-ИНГУШСКОЙ АССР

Газет арадувл 1923 шера дена • ШОАТТА, 23 август, 1975 шу. • № 101 (5172). • Мах 2 кеп.

КПСС XXV СЪЕЗДА БАХА МА-БОАГГIАРА НАКЪАБАХАР ДУХЬА ЛЕЛАЕЧА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ХЬАКЪЕХЬА

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТА СОЦАМ

КПСС Центральни Комитето раьза хинна белгалдоаккх, Советски Союза Коммунистически парте аргlанара XXV съезд гулъяра хьакъехьа ЦК апрельски (1975 шера) Пленумо яь решени коммунисташа, берригача къахьегамхоша дег тlара къоабалъяь тlаэцар а советски халкъа къахьегамеи политически хьинар цо керда айдар а.

Москван, Ленинграда, Украина, Белоруссе, Узбекистана, Казахстана, Урала, Сибарегlен, кхыча районий, городий, областий, республикай дукккхача предприятей коллективаша, производстве хьалхалаттараша, хьамсарча парте съездашта къахьегама кердача толамашца накъаухаш йола советски халкъа сийлахьа традици дlахо а хьош, дегlа а йоалаеш, маьхера инициативаши почнинаши йолаяьй, доккхагlдола социалистически декхараш тlаийцад КПСС XXV съезла сийна. Производство алсамъяккхара резервех биззагlа пайда эцара, продукце дикал тоаяра, къахьегама овсарле эггара дукхагlа лакхъяра тlадерзадаь да уж. Съезда хьалхарча яхьа инициатораша городашкарчеи юрташкарчеи берригача къахьегамхошка Кхайкарал даьд съезд хьаеллалца юхейисача хана шоай низаши хьинари айде, хlара предприяте, гlишлоне, колхозе, совхозе лакхача къахьегама энтузиазма хьал лоаттаде, хьинареча къахьегама вахте отта. «Пятилетка коталонца чакхйоаккхаргья! КПСС XXV съезда даха ма-доаггlара накъагlоргда» аьнна девиз а йолаш парте XXV съезда Ленински комсомоло луча рапорта кулгаш язде бокъо яккхар духьа баьржача болама юкъебаьхкаб мехка комсомольцаши кагирхойи.

КПСС Центральни Комитето чlоаггlа мах бу цу инициативайи керда дlадоладаьча гlулакхийи, царех гу цунна советски наьха массане а патриотизм хьахьокхилга, парте белгалъяь планаш тешшаме кхоачашъе безам болаш уж хилар, цудухьа коммунисташ, комсомольцаш, беррига къахьегамхой тlахьех хьалхалаттараша дlадоладаь гlулакх хьаллацара.

Болхлой классо, колхозни ахархоша, советски интеллигенце са ца ххоцеш къахьегар бахьан долаш сиххача темпегlа дегlаух мехка экономика. Толаме кхоачашъяьй хьалхарча ах шера заданеш, халкъа боахама планагlа льархlачул тlехъяьннай промышленни производства объем, планал совгlа реализаци яьй 4 миллиард совгlча сома маьха продукцена. Леррагlа кхоачашдеш да lилма-технически прогресса лоархlамегlара декхараш, lалашдаьд халкъа материальнии культурнии вахара боарам дlахо айбелга.

КПСС ЦК-ас белгалдоаккх, шу чакхдаллалца юхейисача хана промышленностеи капитальни гlирсаш хьалларен даькъе дукха балхаш де дезаш, шоллагlча ах шера йоккхий заданеш кхоачашъярца, керда производственни мощностааш шоай хаинахьа болх бе йолаялийтарцеи караерзаярцеи, планаш кхоачашъеча дуккха предприятеши къаьст-къаьста доакъоши тlехьадисар дlадаккхарца дувзаденна дуккха лоархlаме декхараш кхоачашде дезаш хилар. Юрта боахаме тарлуш мел дола хlама де деза сихагlа ялаташ чуэцара, юртбоахама продукташ кийчъяра, доакъараш lоадара, доахан дика кхоачамбаь lангара дахара, бlаьстан юхье дlаювча культурашта кийчо яра.

Уж деррига декхараш кхоачашдарца белгалъяргья пятилетка тlеххьарча шереи бlарччача пятилеткаи эррига итогаш, иттлагlа пятилетка толаме дlайолаяр.

КПСС Центральни Комитето соцам бу:

КПСС XXV съезда баха ма-боагlара накъабахар духьа доккхагlдола социалистически декхараш тlаийцачеи хьинареча къахьегама вахте эттачеи къахьегамхой коллективай, производстве хьалхалаттарий инициатива къоабалъе.

Партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешта, боахама органашта тlадуллалда съезда кийчо ярца дувзаденна беш бола беррига массово-политически организаторскии болх дерригача халкъа къахьегама хьинар кхы лох ца долийташ айдаь лоатталараи дегlакхувлараи тlаберзабелга. Хьалхалаттарий опытахи инициативахи ког гlортилга а еш, дерригача халкъа юкъе дlайоаржайойла КПСС XXV съезда сийна лелаю социалистически яхь, цунна юкъеозалба беррига болхлой, колхозхой, инженерно-технически болхлой, хlара къахьегамхочо, хlара коллективо производственни планаши социалистически декхараши кхоачаши тlеххоачаши деча лакха овсарле йолча, хьинареча шоай къахьегамца ондо дакьа лоацаргдолаш.

Съездал хьалхарча яхье керттера уйла тlайохийтийла КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарал тlа, парте экономически политика дешаех лаьца новкъоста Л. И. Брежнева даьча къамаьлашка хьаоттадаь хаьдда декхараш практически кхоачашде йиш хулийтаргйола резерваш кхы тlа а лахара.

КПСС XXV съезда сийна лелаю социалистически яхь дегlайоалаяра декхараш партийни организацешкеи къахьегамхой коллективашкеи дувцалда союзни республикай Компартей ЦК-аша, парте крайкомаша, обкомаша, ВЦСПС-о, ВЛКСМ ЦК-ас, министерствашеи ведомствашеи.

Кlоаргеи критически анализ йойла балхах хьахиннарий, кийч а даь чакхдоахалда социалистически яхьа низ лакхбара тlадерзадаь хаьдда гlулакхаш. Биззагlа пайда эцалба производстве хьалхалаттараштa, пятилетка заданеш ханал хьалха кхоачашъяьча предприятей коллективашта материальнии моральнии стимулировании яра массе тайпарча формаех.

КПСС ЦК-ас министерствай, ведомствай, боахама органий кулгалхой теркам тlаберзабаьб социалистически декхараш толаме кхоачашдара хиланза даргдоаца хlамаш хилийтара хьалхара, цар доалахьарча предприятей производственни гlулакхашца дувзаденна дола деррига дешаш шоай ханнахьа къестадара хьалхара уж бехктокхаме хилара.

Кепайоазон органаша, телевидене, радиос массе оагlорахьара бувцалба съезда хьалхарча яхьа лелам а цунах хьахулараш а, диззагlа хьагойталда производстве хьалхалаттараштa, предприятей коллективашта карагlдувлараши цар балха опыти, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Цlе байракх, «Ийслагlча пятилетке хьинаре къахьегарах» яха памятни знак хьожаяйта бокъо яккхар духьа цар лоаттабу къовсам.

Съезда накъадолхаш яхаш тематически рубрикаш юкъейоалайойла, областий, краяй, республикай ийслагlча пятилетка цlи хезача наха, предприятей, боахама органий, партийнии советскии организацей кулгалхоша кепайоазон тlа, телевиденеи радио чуи гlолла каст-каста къамаьлаш делга вlаштlехьдоаккхалда.

Дег тlара баркал

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тlара баркал оал «Аполлон» яхача американски кемаца цхьана эггара хьалхара дунен халкъашта юкъера космически эксперимент еча даькъа лоацаш хиннача «Союз-19» яхача советски космически кема наькъа программа толаме кхоачашъяр е хlаьта ишта ши бутт совгlча хана «Салют-4» яхача орбитальни lилмий станцеи «Союз-18» яхача транспортни кемацеи шоллагlча экипажо гаьнна баь космически никъ чакхбалар а даькъала дувцаш шоай дег тlара дlайха моаршалаш дайтача Советски Союзерча эррригача партийни, советски, общественни организацешта, предприятейи учрежденейи коллективашта, къаьст-къаьстача граждачашта, хlаьта ишта вежарашха йолча партей Центральни Комитеташа, социалистически доттагlал долчеи мехкий правительствашта, доазол дехьарча паччахьалкхений паччахьалкхеи деятелашта, общественни организацешта, къаьст-къаьстача граждачашта.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ
СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ
СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ.

ШОЛЛАГIА ХЬУВКЪАМ ЧУЭЦ

ХьатIакхаьчай Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза хьажкlаш лелаерашта дагалаьтта ха. Массарел хьалха шоай агрегаташ кхай тlа яьхар комбайнераша Толокнев Алексей Макаровича, Дунаев Виктор Петровича, кхыбараша.

— Укх шера дlайха ахка латтарех ши кlира хьалха хьажкlаш чуэца йолаяьй. — йоах йоккха опыт йолча механизатора М. Абдурзакова. — Гурахьа дийна ялат чуэцача хана санна хьинар айдаь дlадоладаьд механизатораша пятилетка чакхйоалача шера шоллагlа хьувкъам чуэйилга.

Колхозхоша дика кхетаду ахархошта аьттув боацаш денача укх шера хьажкlаш ца йойташи сихеи чуэцилга мел боккхача лоархlаме да. Вокха - зlамига — ше вар араваьннав хьажкlаш чуэца.

Цхьа буртиг ца бовбеш хьажкlаш чуя лаьрхlад механизатораша. Комбайнаш тlехьа йола Янков Василе, Донцов Виктора, Рейлян Михаила трактораш чуийна болх беш я. Кхай тlа гlолла тайжжа лел комбайнаш, царна тlехьайиначa лафеташка lочулег дошо бос бола хьажкlаш. Комбайнашта уллув лел колхоза автомашинаш. Агрегаташ сайца ха ягlац. Хадданза царна кlалхара фермашка аьта моша гlадамаш дlаувз шофераша Тимаев Муслима, кхыбараша. Дийнахьа 67 рейс ю колхоза хьалха латтача шофера М. Тимаева.

Механизаторашта юкъе хьалхарча деношке яьожача социалистически яхьах дика беркат доал: хlара агрегато дийнахьа 1,5—2 норма ю.

Хьалхарча шин дийнахьа колхоза хьатта 60 тонн совгlа хьажкlаш дlаэзай.

СУРТАШ ТIА, тракторист Янков Василий, (лохехьа) колхозе хьажкlаш хьокха агрегат.

В. ИВАНОВА тексти сурти.

КПСС ОБКОМЕ

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГА

«Грозненский рабочий» газета тlа кепатехача промышленностеи юрта боахамеи хьалхалаттараша «Хlара денна — хьинаре къахьегам», «Вай сийлахь гlулакх» аьнна яздаьча гуччахьарча письмоех.

Укх шера 12 августа «Грозненский рабочий» газета тlа кепатеха арадаьлар промышленностеи гlишлошъечеи хьалхалаттараша республика предприятей берригача болхлошка «Хlара денна — хьинаре къахьегам» аьнна яздаь гуччахьара письмо. Производства новатораша къахьегаш бола шоай новкъостий тlахийхар кхы а хьинарегlа социалистически яхь йоаржае, пятилетка чакхйоалача шера бlаь ден вахте отта, шу чакхдала дlittleся хlара балха ди хьинаре къахьега ди ца аьнна дlаккхайкаде.

21 августа газета тlа даьлар «Вай сийлен гlулакх» аьнна юрта дикагlа болча болхлоша гуччахьара яздаь письмо. Цар республика лаьтта леладераши хьайбаш леладераши тlахьийхар хьажкlаши дугеи, кхыйола тlехьа ххача культураш чуэцилга толаме чакхдаккхара, общественни хьайбашта тоъал доакъараш кийчдара, тlадоагlача шера ялат дика хьувкъийтара де деза деррига балхаш дара ма-могга дукхагlа низ тlабахийта, йолаш мел йола торонаш оарцагlъяха.

Юртеи городеи хьалхалаттараша республика къахьегамхой тlахьийхар 1975 шера а бlарччача пятилетка а заданеши социалистически декхараши кхоачашдара чlоагlа бехктокхам хьалхашка отталга кхетале. Из хургда КПСС хургйолча XXV съезда дикагlа дола совгlат.

КПСС обкома бюрос къоабалдир «Грозненский рабочий» тlа кепатеха, болхлойи колхозхойи къахьегама хьинар дlахо айдара, социалистически яхьах доала беркат алсамдаккхара, пятилетка чакхйоалача шера заданеши социалистически декхараши хаьдда кхоачашдара тlадерзадаь дола промышленностеи гlишлошъечеи, юрта боахамеи хьалхалаттараша «Хlара денна — хьинаре къахьегам», «Вай сийлен гlулакх» аьнна яздаь патриотически письмош.

КПСС горкомаш, райкомаш, юххьанцара партийни организацеш, комсомольски, профсоюзни органаш декхарийла я городеи юртеи хьалхалаттараша дlадоладаь патриотически гlулакх хlара къахьегама коллективе хьаллоацилгеи дlадоаржаделгеи lалашдара бахьа баргбоаца организаторски болх бе, письмош тlа оттадаь декхараш лоархlаме хилар промышленностеи юрта боахамеи къахьегаш мел барашка дlахайта, предприятей, гlишлошъерий, колхозийи совхозийи къахьегама коллективаш общественни производства эффективность айяра, продукци дикагlа хилийтара, КПСС XXV съезда баха ма-боагlара накъабахара тlа а берзабеш, социалистически яхьа деш дола кулгал чlоагlде.

Республикански, городской, районни газетий редакцешта, телевиденеи радионеи тlадиллад 1975 шереи бlарччача пятилеткаи заданеши социалистически декхараши толаме кхоачашдара яьржа яхь шера дlахьокхилга, городеи юртеи хьалха латтараша дlадоладаь гlулакхаш дикагlа дlадовзийтилга.

ВАЙ СИЙЛАХЬА ГIУЛАКХА

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАША РЕСПУБЛИКА ЮРТА БОАХАМА БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАХЬИЙТА ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Къахьегама хьинар чlоаггlа айденна хlанз республика городашкеи юрташкеи. КПСС XXV съезда сийна къахьегама вахте а этта, коммунистий Ерригсоюзни форум кердача производственни толамашца белгалъяккха лаьрхlа ба Нохч-Гlалгlайчен къахьегамхой. «Хlара ди хьинаре къахьегаш хила деза!» аьнна хьакхайкадаьд республика промышленни предприятешкеи гlишлош ечеи хьалхалаттараша «Серлало» газета тlа кепатеха арадаькхача шоай гуччахьарча письмо тlа.

Тlаийца декхараш кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсама хоадамболлаш йола ха хьатlаэттай вайна а, юрта боахама къахьегамхошта. Аттаденадац со шу — йокъал лаьттай, догlаш хиннадац. Вай деналн хьинари таххе доаллаш санна хиннац вайца lалам. Цхьабакхьда, халонаш хинналe а, юртбоахама производстве хьалхалаттача дуккхачар дукха ялат аьрдад. Масала, Мичурина цlерагlча совхоза лаьтта леладераша, парте XXV съезда баха боаггlача тайпара накъабахар духьа эггара хьалха яхь а йолаяь, кlи хьувкъам чlоаггlа лакхбарца гlадзагаp. Шоашта белгалдаь мулаш бlубенна доах колхозашеи совхозашеи хьайбай продукци яхараи кийчъяраи.

Толамаш кхеталеш ма-дарра ни-шегlа хулаш дац. Уж, эггара хьалха, боахам кхетамца лелабарах, болхлой творчески инициативах, къахьегама дисциплина лакха хиларах хьахиина да. Опыто хьех: эррига агротехнически приемаш шоай ханнахьа кхоачашъеча, техникаx балха овсарле лакха йолаш пайда эцача, наьха къахьегам лерттlа вlаштlехьбаьккхача моттигашка lаламо уттаю моллагlа киловзалаши халонаши эшаюлургхилар.

Малагlаш да хlанз вайна хьалхашка латта керттера декхараш? Эггара хьалха, дlахо а хьинаре къоасам лоаттабе беза ма-могга дукхагlа ялат гулдар духьа. Ялат—доллача хlаман корта.

Хаоттама хьалаш аьттув боацаш хиларах эррига республике лаьрхlачул кlезигагlа гулъяьй ка болча ялатийн ялата-бобовни культураш. Долче, хlанз эррига догдоахийла хьажкlехи дугахи йоала. Лакха хьувкъам тел цар Нохч-Гlалгlайчен лаьттан тlа. Хьадагадохал оаш кхыметтел дlадаха шу а: хьажкlаш леладераша 80 эзар тонн совгlа, хlаьта дуга леладераша — 20 эзар тонн гаргга ялат гулдаьдар. Республикерча ялаташ кхедерий башха-дика котало яр из.

Лакха хьувкъам кхебара эррига торонаш йолаш да вай укх шера а. Дикка дукхагlа хиинад хьажкlаши дугеи дlадийна кхаш хьувкъам дика хургхилар гуш да. Башха-дика хьажкlаш кхачаш латта «Путь к коммунизму» яхача Сунженски колхоза, «Лермонтовский» яхача Ачхой-Мартановски совхоза кхашка; Урус-Мартановски района дуккхача боахамашка, кхыча кхашка.

Уж чуэцара темпехи дикалахи тийша хурга хlанз долла хlама. Эггара боккхагlча лоархlаме декхар — хьал мел кхеть хlамаш, цхьа хьажкlа ца юташ, дуга цхьа фийг ца буташ кхашкара хьагулъяр.

Массанахьа а бий кийча сихеи ца дойташи ялаташи чуэца? Укх деношка геттара лоархlаме да ялаташ чуэца техника кийча йий, из тоаьь яьннайий цlаьхха а хьажар, ялаташ чуэцача техника берригача низах пайда эцара йоакхо яр.

Дlадахача аьхкии гурахьеи шоаш дика хилар хьахьекхар ялаташ чуэцача транспортни отрядаша. Укх шера масcе мeтте вlашагlйоxка еза уж.

Бохка бехктокхам тlабуж «Сельхозтехника» объединене болхлошта. Дуккхача хьале царех тийша я ялаташ чуэцача агрегатайи транспортеи, хьатташкарча ялаташ lодоасадечеи хоржачеи линей балха овсарле. «Сельхозтехника» болхлоша долла хlама де деза машиний болх цlаккха сеца ца латтийтара, могаш дола новкъостал де деза юрташкарча къахьегамхошта.

Эггара саготагlа йола ха хьатlаэттай ялаташ дlачуийдеча пунктий болхлошта. Хьажкlаш дийнахьа а буса а цlенъеши дlаозаши хурга боахамаш. Долче ялат цхьанна а минута хье ца долийташ, дийнахьа а буса а дlачуийдерг дола гlулакх вlаштlехьдаккха деза элеваторашка.

Юрташкарча къахьегамхоша чlоаггlа уйла тlаяхийта еза лечкъадергдоацаш ялаташ лорадара. Цхьабараштa хет: «Саго массехк хьажкlа йнхьаяр аьнна фу хургда — доккха зе да из?». Доккха зе да! Республика бlарча хьайийцача лечкъадеш дола ялат центнераш а тоннаш а хул. Материальни зенах лаьтта lац гlулакх. Халкъа рузжьах баха гlертача къувлеи дер дайнарашцеи машар хила йиш яц. Масе метте укх тайпара правило оттае еза: хlара кха ялаташ лоралелга тlадожадаьрашка бокъонца актагlа дlатела деза.

Чlоаггlа тlахьожам оттабе беза ялаташ чуэцача, цlаозача, хоржача хана ца дойтара. Цу гlулакха юкъе, шеко йоацаш, хьинаре дакъа лоацаргда юрташкарча активисташа, халкъа тlахьожамхоша комсомольцаша - прожектористаша. Зlамига опыт яц цар ялата конвейера — кхай тlара элеваторга кхаччалца — эррига участкашка тlахьожама посташ. вейдаш вlашагlъехкара даькъе, хlаьта цунах бизза пайда эца беза.

Сихха, кlезиг - дукха а ца йойташ чуэца еза вай шекара свекла, ганираш, комсаш, баьцдадaараш, коартолаш. Тlехьа кхача культураш ханнахьа чуийна а яьха, толаме кхоачашъергья вай уж кийчъяра халкъбоахама планаш.

Хетаргахьа, вайх тийша да, новкъостий, чоалханегlа дола, бехктокхаме декхар кхоачаш делга а — общественни хьайбашта эшаргдолча боараме колхозни совхозни фермашка доакъараш хулийтилга. Тар мя лу дукхагlа аьлах аргlащ лара эррригача торонех пайда эцаргба вай. Миччахьа тlаьннаяле а хьакха еза бун — лоаман даьгlенашкара, хьунашта юкъерча кlаьдаш гlара, наькъийн хий ухача каналийн, дlадагlача хьун оасай йистошкара. Буц хьокха машинаш лелалургйоацача моттигашка мангалхой арабаха беза. Дас санна пайда эцаргба вай дерригача чах, витаминни хьоари полиорационни гранулаши кийчъяра агрегаташа балха овсарле лакха йолаш болх белга lалашдергда вай, ма-могга дукхагlа хьалдузаргда вай силоса хlсагаш.

Цу лоархlамеча гlулакха мело яр, инициатива йоацаш хилар мегаргдолаш дац: хlанзарча декхарий кхел хиша lац къоастаеш яр. Доахана доакхаргдолча lанах тийша да хьатlадоагlача шера хьокхамаш а. Учете эцанза яргьяц доакъараш lоадара эррига резерваш, цу даькъе ялатийна лаьрхlа дlайийначa хьажкlий гlадамаш а, гилуаргий кортилгаш а, эрз а, моша тквьюронгаш а, хьажкlа томараш а, свеклай лордаш а, хий хьаlайдачул тlехьагlа юхейиса комсаши соми, юхейиса кхачаи хlамаш. Пайда эцанза йиса торонаш, белггала, боарам боацаш дукха я доакъараш кийчдерий.

Хьалхагlе а йоакхо еза вай кийчдаьча доакъарех пайда дикагlа эцара: фермашкара доакъараш кийчду эррига цехаш хадданза болх беш хила еза.

Колхозийн совхозийн хьайбаш леладерий девиз: бlарччача шера хаоттама хьалаш моллагlча тайпара хуле а — шура дукхагlа яхари дулх дукхагlа тlадехтадалийтари. Вож де йиш йолаш мел дола хlама дергда вай деттача доахана продуктивность айяр, шура дикали товарности лакхъяр духьа.

Укх шерара ялаташ чуэцача хана йоакхо е еза юха хьатlабоагlача хьувкъама тешшаме лард йоллара. Массе метте вlашагlъехка еза лаьтта оаха отрядаш. Уж болх беш йолча моттигашка хlанзале а кийчдаьд гурахьа ялаташ дlадувргдола кхаш, хийшца эзбь оахаш латт.

Къаьстта уйла тlаяхийта еза дlадузача фуна. Цу гlулакха дика хlамаш карагlдувл Гудермесски района боахамашта. Цар хlанзале а эшшача боараме чутесса гурахьа дlадувргдолча ялатий фу, цу тlа а эггара дикагlча кондицех дар. Гlштта из де гlерта еза эррига колхозаши совхозаши.

Нагахьа санна шоай боахаме оахам дара фу кийчдара мело йойя, лаьтта хий ца лехкаши хьаьн ца деши уллладойя — оарц даха. Долла хlама дергда вай кхашкара балхаш тоадара, сихдара. Къаьстта уйла тlайохийтаргья вай хаоттама хьалаш миччa бесса хуле а тешшаме лакха хьувкъам телача хий деххача лаьтташта. Дийнахьа а буса а хий деххилга вlаштlехьдоаккхаргда вай масcе метте.

Ди тlехь шерагlа яржа парте XXV съезда сийна юрташкарча къахьегамхоша лелаю яхь. Массаза я санна хьалха латт коммунисташ, дуккхача дикача гlулакхий юхь йолаераш. Цаоца ийсбала беза беррига лаьтта леладераш, беррига хьайбаш леладераш. Керттердар — къахьегама дисциплина лакхъяр, балха тlа хьинар айдар. Гlулакха толам балга вайх массанех а хlара къаьст-къаьстачох а тийша да. Халонаш тlаrlертта, хьалхашка латта декхараш кхоачашдар духьа эша а еш, дакхха доагlача тайпара чакхдоаккхаргда вай юртбоахама шу. Вайх хlаравар декхарийла ва хlанз этта хьал чоалхане хилар, юрта боахамерча гlулакхашта хьалхара, кхаш леладечареи хьайбаш леладечареи деррига балхаш дика вlаштlехьдаьха чакхдахара хьалхара ше бехктокхаме хилар кхетаде. Къахьегаме керда толамаш а даьха накъагlоргда вай КПСС XXV съезда!

Б. САИДОВ — Шалински районерча «Джалка» яхача совхоза бригадир, Социалистически Къахьегама Турпал; **З. ДАУРБЕКОВА**—Назрановски районерча «40 лет Октября» яхача совхоза доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутат; **Л. ЛЕБЕДЕНКО** — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьажкlаш лелаеча звеной звеньевой, 1974 шера хьажкlаш лeладерий республикански яхье котваьннар; **Б. МАТАЕВ** — Ачхой - Мартановски района «Лермонтовский» совхоза хьажкlаш лелаеча звеной звеньевой, Ленина ордена кавалер; **К. ДУДУРКАЕВА**— Грозненски района «Горячеисточненский» совхоза механизатор, Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета депутат; **Г. САЙДУЛ-ХАДЖИЕВ** —Гудермесски района «Терек» яхача совхоза звеньевой, III степена Къахьегама Сийлен ордена кавалер, республике хьалхалатта дуга леладер.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХ — ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАРА

ПАРТОРГАНИЗАЦЕ СЕКРЕТАРА ТРИБУНА

Идейно - политически балха боарам лакхбара, из пайданегIа хилийтара тIаберзабаь ба КПСС ЦК «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахаржарен царна кхетам баларен балхах» бола соцам. Цу боккха лоархIам болча документо чулоац къахьегамхошта юкъе идейно-политически болх беча берригача идеологически болхлой гIулакхаш.

Цу соцамо дIадехар ларде а лувцаш Грозненски бурувдеттача балхий управлене партийни комитето оттаяь мероприятеш вахаре кхоачашъеш я. Цу даькъе чакхдоахача керттерча гIулакхех-цаI лерхIаш да тхо идеологически кадрай идейно-теоретически боарам лакхбелга, хоам бара практика тоаелга, балха опыт хьаIоаелга, мероприятешта перспективни планировани елга.

Уж дерригa гIулакхаш тIадерзадаь да пропагандисташта, лекторашта, агитаторашта, политинформаторашта парте чурчен арахьарчен политика проблемаши экономикан культуран дешаши кIоаргагIа дIадовзийтара, пропаганда вахарца айхха ювзаш лелаялийтара, кердадар шерра вахаре дIачIоагIдайтара, тIехьдисача гIулакхашца къовсам лоаттабайтара.

Лакхе вай хьоабаьча соцам тIа белгалдаьккхал производстве беш бола кхетама болх декхарашца айхха бувзам лелабеш хила беза, аьнна. Тха 26 производственни участок я, шоай цехови партийни организацеши профсоюзни группаши йолаш. Цар халданза кхетама болх бу шоай къахьегамхошта юкъе. ХIаьта берригa шийн организаторски политически болх чакхбоаккхача керттердар къахьегама коллективай барт чIоагIбар, болх бара эша хьалаш хьадар, къахьегамхой производственни декхараш кхоачашдара оаргаIбахар лерхI партийни комитето. Цу гIулакха тIадерзадаь да хIара коммуниста творчески гIулакхаш.

Шоашкара дика хьокхам гойтарца, даим кхетама болх беш хиларца, общественни организацей балха хьинаре дакъа лацарца къахьегама коллективай вахара дика влияни еш хьабоагIа уж.

Партийни организаце, партгруппа е коммуниста сий чIоагIа айдеш хIама да моллагIча къоастадеча деша хьакъехьа уж коллективаца дагабоалаш хилар, цох коггIортолга а еш.

Хьаэпаргда вай социалистически яхь вIаштIехьъяккхара дош. Социалистически декхараш тIаэцилга, социалистически яхьа итогаш елга, котбаьнараш белгалбоахилга — из дерригa а коллективно къоастаде гIерт тхо. ХIаьта хьалхашка этта декхар лерттIа нахага дIа а ца довзийташ из кхоачашде эттача хайра пайда балац, наьха творчески хьинар айде вIаштIехьдалац.

Къаьстта чIоагIа йоакхо ю партийни комитето шийн пропагандистий. Тха 26 пропагандистий, наьзал дублераши, 18 консультанти ва.

Хьожаргда вай укх шера политически дешар Iомаделга тха коллективашка вIаштIехьдоаккхаргдолча идеологически болхлошка. 26 пропагандистах 19 лакхера образовани йолаш ва, вокхар юкъера дешара заведенеш чакхъяьхай. Пропагандистий декхараш кхоачашдерашта юкъе 12 кулгалду болхло, 8 мастер ва, кхыбараш инженерно - технически болхлой ба. Уж берригаш а наха юкъе кхетама болх бара говзал йолаш ба КПСС обкома политпросвещене ЦIагIа, КПСС Ленински райком, тха партийни комитет шоай идейно-теоретически боарами опыти лакхъеш хьабаьхкаб уж кердача дешара шера кийчо еча юкъа.

Лакхе бийцача пропагандисташта лектораш, агитатораш, политинформатораш IотIатехача берригa тха идеологически къовсамхой 360 сагага дIакхоач. Царех 135 саг коммунист ва.

Коллективе сий деш ба тха пропагандисташ нн. Б. Х. Тайсаен, И. М Магомадов, А. С. Богданов, В. П. Быков, М. А. Кодзоев, кхыбараш. Тха дикагIболча агитаторехи политинформаторехи лерхIаш ба нн. С. Ш. Евлоев, Ш. Э. Дагиров, Э. С. Ларсанов, А. М. Новиков.

...Политинформатора беседага ладувгIа вIашагIкхийттаб № 126 йолча буровойра болхлой. Теркам тIабахийта ладувгI цар буровой пачальника Джандаров Магомет Лемовича дувцачунга. Вай парте чакхйоахача ленински машара политика маIан дIадовзийтача по хоадам боллаш дувц Европе кхерамзлен вIаши гIулакхаш леладарен совещане итогех.

— КПСС ЦК Политбюрос, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето белгал ма-даккхара, — йоах политинформатора, — Из событи дунен халкъашта юкъе а боккха лоархIам болаш я, цох кхоххам мелбара керда этап лархIа йоагIа. Политинформатора белгалдоаккх советски халкъо ше хIама хьакхоллаш хьегача къица вай паччахьалкхе ди тIехьа чIоагIагIа еш хилари цунца цхьана машара политика лерригIа кхоачашъяра дика лард хьахулаши хилар. Шийн къамаьл чакхдоалаш нов. Джандарова цIаьхка а дагадохийт гулбеннарашта пятилетка чакхйоалача шерара декхараш. Цу коллективо ворхI бетта задани аьттув боалаш кхоачашъяьй. Цу юкъа буровой коллективо кходаьд 50 эзар сом ахча.

Цу тайпарча политинформатора дош кIоаргга наьха дегашка дужаш хул, нагахьа санна къамаьл дер ше дувцар дика дашха, коллектива хьалхашка латтача декхарашца дувза, наьха теркам тIаозаргболча тайпара из дIадувца ховш хилча. ТIаккха из де карагIдаргдацар цунна из ше дош кIоаргга довзаши дуккха ховши вецаре.

Цу тайпара дика кийчбенна бола идеологически болхлой дукхагIа хилийтар духьа царца дешар вIаштIехьдоаккх оаха, цар практически балха хьаIайна дика дар доаржаде гIерт.

Партийни комитето беча идеологически балха лоархIаме моттиг дIалсац коллектива интернациональни кхетам балара гIулакхо. Из деча хана оаха пайда эц тайп-тайпарча идейно-кхетама балха формаехи, методаехи, вежарашха долча халкъашта, цу даькъе Нохч-ГIалгIайчен республика а, карагIдаьннараш кIаьгга дIагойтар духьа.

Коммунизм хьалъяра къовсам лоаттабеча вай мехкарча хIара халкъо даьха толамаш СССР кхыча къамий гIо-новкъосталца мара даха йиш ца хиннилга дIадовзийт къахьегамхошка. Цехови партийни организацеша а партгруппаша а КПСС обкома X, XIII пленумий решенеш кхоачашъяра оттаяь мероприятеш кхоачаш мишта ю хьожаш халданза гIахьожам лоаттабу парткомо.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
Грозненски бурувдеттача балхий управлене партийни комитета секретарь.

ГОВЗА МОНТАЖНИЦА

«Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни заводе бIаь совгIа болхло ва. ХIанзлехьа шоай пхе шера задани кхоачаш а'яь тIайоагIача иттлагIча пятилетка задане календаратIа къахьегаш. Укхаза эггара хьалхарчарца цIи йоаккх электронно-монтажни участкерча радиоаппаратура монтажница Ткаченко Раиса Герасимовнай.

— Производствах дог лазаш, шийна тIабилла болх даим цIена кхоачашбеш, шийн новкъосташца йола башха дика производственница я тха Раиса Герасимовна, — йоах завода парткома секретара заместителя Чихутина Нина Алексеевнас. Ше къахьегаш йолча участке меттел еррига заводе а дIадоладеш дола моллагIа дика гIулакх эггара хьалхарчарца дIадоладерех я Ткаченко Раиса. Массехк шу хьалха вай мехка социалистически яхье хьалха латтараша дIайолайир пхе ден задани диъ дийнахьа кхоачаш а еш пятилетка задани диъ шера кхоачашъяра йола дика инициатива. Шийн заводе хьалхарчарца из хьаллаьцар дикагIйолча монтажница, къахьегама ветерана.

Хьинаре къахьийга Iац Раиса Герасимовна, творчески балха тIа дика дакъа лоац цо. Цхьа шу дIадахадац производствана боккха пайда луш йола массехк рационализаторски предложени цо ца кийчъеш. Уж тIаерзаяь хул болхлой къахьегама хьалаш тоадара, къахьегама овсарле лакхъяра, арахеца продукци дикагIа хилийтара.

Шийн опыт, дикагIйола методаш, доахача къахьегама толамий къайленаш дIайовзийташ тIкъаьх специалист кийчваьв Раиса Герасимовнас.

— ДIадахача шера сога Iомае елар итт класс чакх а яьккха балха ена цхьа йоI, — йоах Раиса Герасимовнас. — Шин-кхаь кIира дукха къахьийгар аз монтажни балха керттера дараш цунна довзийташ.

КПСС XXV съезда сийна завода болхлошта юкъе ше шийна дола социалистически декхараш тIаийцачарех я Ткаченко Раиса. Уж толамца кхоачашдарах хIара сменагIа нормаш 140—150 процент кхоачашъеш хьинаре къахьегаш я из хIанз.

Хьинаре къахьегаш яр аьнна общественни балха юстара латтачарех яц Раиса Герасимовна. Дуккхача шерашка хийржай из просфоюза завкома членалла, цехкома председателалла. ХIанз а вIаштта шозлагIа хержай из къахьегамхой райсовета депутаталла.

Хьинар долча болхлочоа, общественни балха тIа дизза дакъа лоацача цунна заводе хьалхарчарца еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. ВIаштта шин шера еннай цунна «социалистически яхье котъяьннар» яха сийлен знак. Цун наькъа тIа лепаш я «Знак почета» яха ордени ленински юбилейни медали. Иштта цунна еннай СССР приборостроене Министерства сийлен грамота, кхыдола совгIаташ.

Къахьегама ветерана Раиса Герасимовнас санна хьинаре къа а хьегаш башха-дика толамаш доахаш хиларца электронно - монтажни участка болхлоша чIоагIа лоархIаши сийдеши я радиоаппаратура монтажникий бригада бригадир Подпорина Людмила Васильевна. Халкъа заседатель, профсоюза цехкома член йолаш я из. Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб цо ше керте латтача бригада болх. Цудухьа хIанзлехьа кхоачашъяьй цун бригадас шийн пхе шера задани. ХIаьта бригада кулгалхо тIайоагIача пятилетка чотах къахьегаш йола цхьа шу совгIа хз я. Укх пятилетка шерашка хьинаре къа а хьегаш халданза завода еррига бригадашта хьалха латташ хиларах тарра заводе сийлен доска тIа дIаязъяь я цун бригада.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) монтажница Р. Ткаченкой монтажникий бригада бригадир Л. Подпорина.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХИМИКАШ БIУБЕННА БА

СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината бIарг ма кхоачча шерачен йIаьхачен ремонтно - механически цехе гулбеннав цхьа эзар ах эзар совгIа хилл саг. Тахан торжественни хьалашка къахьегамхой укх цехе цхьан вIашагIкхетар комбината коллективо боккха къахьегама толам баккхара хетадаь да: нийслагIча пятилетка керттерча хьоккхамий план ханал дуккха хьалха — 16 августе кхоачашъяьй цо.

Митинг дIайолалуш комбината къахьегамхошта карагIдаьннача доккха дикача гIулакхаца даькъала бувцаш КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цIерагIа ловцабоаккх КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. А. Керимова. Комбината коллективо пхе шера план ханал хьалха толамца кхоачашъяр КПСС XXV съезда доккха къахьегама совгIат хилар белгалдоаккх цо.

Шийн цехерча новкъостий цIерагIа къамаьл ду № 16 йолча цеха аппаратчика коммунистически къахьегама ударника Къахьегама Цlеча Байракха кавалера, Мазаев Iаьлас. Цо аьлар:

— Аз доаккхал ду тхоай предприяте толама юкъе со балха волча № 16 цеха коллектива а доккха дакъа лаьца хиларах. Тха коллективо арахеца изопропилбензола гидроперекись эш фенол-ацетон арахецаш йолча № 17-18 цеха. Иштта хIара цеха болх кхычарца бувзабенна хиларо хIаране бехктоккхам кхы а лакхбу. Укх шера продукци арахецара ворхI бетта план 103,8 процент, къахьегама овсарле лакхъяра план 107,8 процент кхоачашъяьй тха коллективо. ХIаьта ворхI бетта план а иштта ханал хьалха — 23—24 августе кхоачашъе дош лу аз а са новкъосташа а.

КарагIдаьнна къахьегама толамаш кхы дIахо а дегIадоаладара ше а шийн новкъосташа а цизи хьинари кхолерг ца хиларах дийцар этилен арахецача № 108-110 цеха машиниста коммунистически къахьегама ударника, химкомбината ветерана Павлов Борис Александровича. Б. А. Павлов къахьегаш волча цеха коллективо предприяте хьалхарчарца кхоачашъяьй пхе шера план. Комбината коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье дуккхаза а хьалхара моттигаш яьхай цо.

Цехашкарча оборудованега массаза а лерттIа болх байтара, керда техника балха юкъейалаяра, ремонтно - механически цеха болхлошта) карагIдувлачох дийцар цу цеха слесара Е. Ф. Рештовас.

Цар а къамаьлаш даьча кхыча болхлоша а шоай новкъостий цIерагIа дош делар КПСС XXV съезда кхы а доккхагIча толамашца накъабаха. Белгалдаьккхар ер шу чакхдалале предприяте планал совгIа 45 миллион сома маьха тIехлика химически продукци арахецаргхилар, цу продукце 25 процент кхояьча бедалах хургхилар.

Л. АУШЕВА.

ДУВЦАР ХАЛКЪА IАЬДАЛЕХ ДА

Дикадар — хьаллаца, водар — дIадаккха

Къаман яхь а сий а атта дац лоаттаде. Уж доаггIача тайпара леладара денал, къонахчул, хеппар, хьаькъал, эздел, сабар эш.

«Сердало» газета тIа 2-ча августа кепатехача «Халкъа Iаьдалаш» яхача статья тIа шерра дувц тахан гIалгIашта юкъе леладеш долча гIулакхех, сий де доагIараш а зуламе дараш а къоастадара дош оттаду. Заманца гIа баха безам болча саго леладе тоам бола гIулакхаш къаьгга белгалдаьхад цу тIа, кIоаргга уйла а еш. Халкъана а паччахьалкхена бала пайда боацараши шоаех зуламаш дувлараши гучадаьхад.

Дикка уйла тIайохийтэш еша дог дера са из статья. Цу тIа ма-яххара, массане лархIа доагIаш эздий гIулакхаш да вокххагIчун сий делга, хьаша везваь тIаэцилга а из пакъалвоккхилга а, кIалвисачунна гIо-новкъостал делга, дикача оамалох волаш хьаьнала вахача сага хам белга мехка сий лакха лоаттаде гIертилга. ДукхагIбараш иштта оамалаш йолаш ба вайна юкъе.

Цхьабакъда, из дерригa кIалхьош, доадеш да тахан а тIехьа вайна юкъе онда моттиг дIалоаца сага шийна а обществана а зуламе дола гIулакхаш-Iаьдалаш. Сайна хетар ала безам ба са цу хьакъехьа.

ГIалгIай а кхыча вайна гонахьа дахача Къилбаседа Кавкаверча къамий а Iаьдал да хIаша везваь гIаэцаш, къаьстта вайна юкъе сийдолаш дарех а да из. Из иштта долга а ховш дуккхача - лоалахарча къамий вижалаш хул вайцига шоай дулхах-цIех гаргара саг волча санна хьоашалгIа боагIаш а вай шоайцига дIахьехаш а. ХIиовй, чеосий, эрсий, гуржий, кхыча къамех бола нах безз хьаьший ба Наьсар-Керте бахача наьха. Сона ховш а Кутаисера, Баксанера, Нальчикер, Черкесскера, Ставрополера дуккхача къаман нах безбаь тIаийца, дикагIдола шу оттадаь укхазара накъабаьхаб дуккхаза а.

Бакъда, хьаша а тайп-тайпара хул. Цхьавар - цIенача уйлаца шийна вайза а веза а саг волча безам баа воагIаш хул, шоллгIвар зуламе никъ бахьаш вайн хьаотт: къоал, дахьаш, базар дагалаьце, е кхы тайпа ше даьча зуламах къалхарвалар духьа лачкъа вена. Иззамо «хьаша» тIаэцар сона хетац хьаьнала ваха безам барех ва аьнна. Зуламаш къайла кхухьар ше зуламхо ва.

Къаракъах виза а визе теха каьоша саг а вийя гаргара нах болча чуэккх цхьавар. Шийна из зуламхо волга ховшшехь хьаша веза ва, из аравахккар вай ворхIе даь хана денз эхь да, аьле из хьулвераш а нийслу. Паччахьалкхена доккха зе даь венар а лоавеш йола моттиг хул. Уж тайпа «хьаший» хьаьший бац, халкъа моастагIий ба. МоастагIашца доттагIал леладер а моастагI мара лархIа йиш йолаш вац.

БоккхагIчарна дукхагIа бIаргадайнад, вахара кхелаш цар нонагIа лайнай. Царга ладувгIар, цар сий дар эздел да. Цхьабакъда, цар яхачун уйла а ца еш «чухеккха» мегаргъяц.

Дуккха а моттигаш нийслу шоайла безаш бола йоIи эIамсаги, иразе вахар хьакхоллар дагахьа барт бийя, вIашагIкхетаиш. Йодаяь йигай из, аьле оарц доаккх даьша. Геттара хьалсовс да ва яхар.— Iочухахка дай-вошей хьакхийца валларгарга, хьаяккха са йоI, из шоашта кIал ца юсе йигарех цаI сона хьалхашка Iооттаве, — аьле арабоах цо кагегIбараш.

Фу хул цунах? Укхан йоI из дIайигари-м, хьулдуш мабий тай-толакх дIадижжализ, яхаш. «Чухаьхкарашка» маIа сага хьал ца вайта вожаш-м бьла, кийча ма-бий. Иштта воккхагIчун «хьехарца»! вIашка кхоххабеннача кагирхошта юкъе цIий махка таолу, мийхка моттигаш я.

Шийн йоI низгIа йигай, е барта йолаш яхай харга хьежа безам боацача воккхагIчо зуламга бут нах. Юххера кхалсаг пкокурора е милицена тIайигача раьза йолаш яхалга гуча а даьле дIатов, тоама шортта ахча хьа а даьккхе. ЙоI барта йоацаш хинна моттигаш-м, тIехьагIа можлой юкъе а беле, из кхалсаг дукхал йолаш а, цунга раьза я оалийт. ТIехьаленга атта додац иштта «раьза» хилар а.

Цу шинна моттиге бакъахьара никъ лацац цхьаболча боккхагIчар. Цу моча моттиге сабар дика да. хIаьта юкъеденнача ахчанца-рузкъанца из моттиг тоае, вIашкайоалае гIертаоаш нийсача новкъа латтац. Уж санна дола гIулакхаш къоастаде советски законаш да.

Цхьаькха да тамашийна. Сона ховш бIарчча тайпаш да «боккхагIчар» хьехамах деша ца тугаш. Кхоаста дешар Iомаделга къа да, яхаш. Сона ховчох 10 класс йистеяьккха вайна саг вац цу тайпац. Къа дале моллаша хIана йоахийт шоай къонгашка институташ? Цу тайпара боккхагIбарий хьехам тIайоагIача тIехьенна эйп да.

Хоза традици я новкъостал эшачоа гIо дар духьа балхий а беш, цIа, отар, карт, кхыдола гIирсаш хьалдеча, дуккхача наха дакъа лоацаш, гIулакх делга. Из традиции йиш ца ялийтар вай декхар да. Хоза дар из санна дола гIулакх юрта юкъе гаьнаш йогIаш, наькъа такилгаш дохкаш, тIий тулдаш, гIув йоаккхаш шердоре. Цул а вогIа да хьадаьр дохаделга, телхаделга шоашта бIаргагуше уж «эIамига» зуламаш дераш юха ца тохаш буташ хилар. Массехказа йохаяьй Наьсар-Кертера Назране бодача боккхача новкъара электрически фонараш, бераш хьежорга тIоай детташ, массагIаза бIаьсти дIаегIа юрта юкъера, школашкара гаьнаш кагьяьй, кабель тийдаб. Гацийн из боккхагIбарашта?

Юкъарча декхарашта вай мела хилар да из. Ховргдар хьона из тайпа гIулакхаш Ахьмада е Махьмада коа хиннадаларе! Чехка лохаргвар зуламхо, даьчох из кхолхленца декхе а воаккхаргвар. Дуй юкъе бола а мегар 18 саг тIехьа а волаш. Сачох кулг ма тоха, юкъарчох хьай хьаштдар де,— яхилга да из. Из кхетам лоха болча наьха оамал я.

Оакхарий Iаьдал ца лоархIе халкъа Iаьдал лархIа йиш яц мехкарий низагIа удабелгах. Фу вахар хургда шийна езар яхаш ше ца веза кхалсаг лоIамза йоалаяьча эIамигача сага?! Цар хилча дезал а аIашга?! тIехьхургбац, даьс — наннеи «безам» а байза берий дегаш хийра дарга, хIаьта уж хьалхилча даь юхь кIезига хургья, кхы а вогIа да дас лелабаь никъ цар дIахьойя.

Цкъаза нийслу урдув доаккхаргдац аьле, 25 сомах мах а бийя, кхалсаг дIалуш. Из «мах» яха лоадам боаца ахча хьаэцар а кхалсага сий лохдара белгало я. хIана аьлча нагахьа из «мах» оттабеш хилча фу лаьрхIа беш ба из мах. Хозалга-ийрчалга, хьаькъалга-Iовдалалга, дешара боарамга, тайпана эздий хиларга, унахцIенонга хьажача мах-м бейхбезах хила ма-безий — цхьанне 25 сом, шоллагIчун — 25 сом и эппази, е бIарчча кхо туми!

Кагирхошта юкъе а нийслу 300 туманна меттел 25 сом денна саг шийга еча шийн кертагI йоалла гIор бахьанце шийга еначa кхалсага тIехтохам беш, цуццара шийн безам боабеш.

Советски нах, цу даькъе гIалгIай а, денгара денга хьалторо дикагIа йолаш бахилга гуш да. Наггахьа вола саг юкъера дIаваьккхача, дуккха дукхагIбараш хьаьнал къахьегарца шоай вахар тоадеш а ба. Цхьабакъда, болаш ба хьаьнала къахьега безам боацараш, базарахи къоалахи яьккхачох бIаьхий хила гIертараш а, царех доалла зулам гучадаллалца хьал-торо дика йолаш бараш а. Цу тайпарча наха — жуккаргаша юкъара бокъонаш телхаю, обществана зулам ду. Цул совгIа саг йоалаяр, захалашка чубахар, найц гучаваккхар санна а, кхыдола а тахан наха юкъе лелаш дола гIулакхаш хьатIаэттача цар эше а ца эше а гIехьдаьккха зе деш кураллаш ю шоашка атта рузкъа кхаьчандаь. Цу тайпарчаоца яхь лацар Iовдалал да, хIаьта со шийн йоаца тоэолг эгаеш цаоца нийсвала гIорташ хул цхьавола лоалахо, нийсархо, гаргара саг. вовзар, хийла шоеех алсамо декхар а хьоарчадеш. ТIехьагIа из дIатакха низ ца тоъаш къахьегам бита а бите кхы тайпа, зуламе никъ кара а лаьце гIоалвоал саг.

Во зуламе хьоккхам ба урдош цIендаь дIадахара меттел уж шерагара шерага лакхдераша гIалгIай къахьегамхошта телар. «Сердало» тIа издаьд урдош 2500 сомага кхаьча моттигаш я аьнна. КъайлагIа дале а гучаювл 3000 сом ца хилча гаргало хургьяц яха моттигаш.

Мичара дахьаргда хIанзза мара домера цIа ца венача эIамигача саго иззал ахча, цIагIа къаденна дай-нанен, деша багIаш вежарийи йижарийи мара цун ца хилча.

Урдош дIадаха дезар яхаш массавар а ва. Цхьабакъда, тахан саг маьре йохийташ гIулакх шийн коа эттача, кхычар эпаши луши ма дий из яхача тишъеннача уйла дукхьалъотта денал тоъац со морг кхы вац яхача къонахчун а Массанена из кIордадаьлга ховш волча цо, шийна хIама гунахьа доацаш санна, цIен-наьна лоIаме дут из дош. ТIаккха из, найц Iоверзаннаьккха а шийн йиIий сий, урдув дукхагIа даккхарца, лакхде гIерт. Ахчанца-бохчанца, доллача кхыча хIаманца тIах аьнна саг хила везаш ма вий цун йоI йийха саг!

Саг йозгIача хьадаьккха 3 тума, е 25 сомаш лич тесса вахар Хьусен, аьле доккхал деш хул. ХIаьта къавеннача воккхача саго 3 сом делча цхьаволча цIендас, бодд — бордах ца вашаш вела а къаже, дIаэц хIамилг.

Лоаца аьлча, воашта а обществана а пайда баргбоаца, леладе хала дола гIулакхаш, Iаьдалаш качдекх вай воашта, Цу Iаьдалий кIоарга уйла а яь массане а совдараш дIадаьхача бакъахьа хетар. ХIаьта Iаьдалаш-м царех ала йиш а мичай, ма-дарра аьлча, вай воашта теха барталаш я-кх уж.

Советски сага иразе вахар деннад вай ленински Коммунистически партеи дерригача советски халкъо къоабалдаь тIанийцача советски Конституцеи. Цар вайна деннараш да дизза дола бакъахьара Iаьдалаш. Цу Iаьдалаша яхар вай кхоачашдойя нийсача новкъа хургда вай.

У. АБАДИЕВ,
Назрановски района Наьсар-Кертерча юртсовета исполкома председатель.

Советски вахара образ

ЦХЬА ДЕЗАЛ ЛАРХIАРА УЙЛА

Укх шера 15 июне союзни автономни республикай Лакхехьарча Советашка а къахьегамхой депутатий моттигерча Советашка а хиннача хоржамаша цIаьхха а бакъдир Советаш бокъонца халкъа Iаьдала органаш хилар. Царна юкъебаха нах, бебе хилара дог теша, а деш хьаьхьокх социалистически строй бокъонца демократизм йолаш хилар. Масала, моттигерча Советий депутаташта юкъе 48,1 процент парте боацараш, 40,5 процент болхлой, 27,2 процент колхозхой ба. Керда хержача 2 миллиони 200 эзари совгIча депутата юкъе ба еррига классий, социальни группай, вай мехкарча къамийи народостийи викалаш. Хьалхагiа депутаташ хиланза ба моттигерча Советашка херржа 990 эзар совгIа, е 44,8 процент нах. Доал деча органашта керда нах юкъеозар — советски демократизма наькъаца доагIаш дар.

Вай мехкарча халкъашта юкъерча кердача, паргIатача, цхьатаррарча бокъонех долча гIулакхий эIыргаш тIадала доладеннад Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце хьалхарча доннощке а денз Iаьдал шийн бе макхаьччинге а мехка общественни паччахьалкхени лоаттам лерригIа хувца. Цу даькъе къаман дешах йола шийн программа кхоачашъе а йолаелар Коммунистически парти, В. И. Ленина инициативагIа къонача Советски паччахьалкхено тIаийцача эггара хьалхарча документашта юкъе вайна бIаргагу Россе халкъий бокъоний Деклараци (1917 шера 15 ноябрь). Россей Малхбоалени берригача къахьегача бусалба нахага СНК-ас даь Кхайкарал (1917 шера 3 декабрь), къахьегамхойи доацадаьча халкъеи бокъоний Деклараци (1918 ш. 31 январь). Цу документаша хьакхайкайора Россе халкъий нийсхон суверенности, шоаш цхьаь дIа а къаьста шоай паччахьалкхе хьаога кхаччалца уж шоай мукъагIа хилара йола цар бокъо, моллагIча тайпара яле а къамани къаман-дини совленаши доазонаши дIадахар, массе тайпара кагий къамаши этнически группаши паргIатта дегIаухаш хилар.

Мукъадаьхача халкъашка парте цу цхьан ханна дIакхайкадора цхьана болх бицеи экономически ресурсех пайда ийцачеи. революцена карагIдаьннараш цхьана лорадеш хилча мара лаьрхIараш кхоачашде вIаштIехьдаргдоацилга.

Цу тайппара, вIашагIкхийттача дунен империализма нигашта духьала кортамукъале бахьан долаш, царизмагара тIехьаденна кхаьча бIаьш шерашка тIехьадисар дIадаккхар духьа. керда общество хьалъяр духьа лоаттабаьча къовсама логико ше дуккхача къамех латта бIарчча цхьа Советски паччахьалкхе хьаярга кхоачаяьй советски социалистически республикаш. Социалистически интернационализма ларда тIа Коммунистически парте Iалашдаьд вай мехка даха дерригa халкъаш бокъонца тоа а денна дIаоттилга, юкъара хьашташ бIарчча цхьа идеологи а йолаш еррига классаши социальни группаши, дерригa къамаши народосташи вIашагIа а теха.

Социализмо кхы юха оттаргйоацаш дIаяьхай паччахьалкхеинеи общественнеи доал дара халкъ къоастадаь лаьтта йовкъаш. Социализме, В. И. Ленина белгал ма-даккхара, цивилизованни обществай исторе чухь духхьашха я кхаж тоссачен хоржамаш дечен меттел, хIара денна мехка доал деча а шоаш дакъа лацарга кхоачаш лакхбенлаб баха нах.

Iаьдал бокъонца халкъа хилара дола къаьгга тешал да паччахьалкхен Iаьдала лакхера орган — СССР Лакхехьара Совет. Цун депутаташта юкъе бIаргагу вайна 32,8 процент болхлой, 17,9 процент колхозхой. Халкъо селлара шера дакъа лоацаш цхьаккха буржуазни мохк бац, цхьаккха буржуазни парламент яц.

Депутатий составо иштта тешал ду советски халкъий дуккхача къамех латтача дезала дохаргдоаца вежарий доттагIал социалистически обществана дерригача поахалий цхьоагIо хилара а. Юкъарча лерхIараша, юкъарча хьашташа кхотабаь болча бIаь совгIча къамани народостен къахьегамхошта массане а цхьатарра хьаллоац КПСС социальни къамий политика — хана тохкамах чакхъяьнна, дерригача халкъа юкъара социалистически паччахьалкхе дIахо чIоагIъяр духьа лоаттабеча къовсаме тахха политика.

Социализмо, бокъонаш цхьатара хиларга бода никъ кагийча халкъашта хьа а бийлла, царна Iалашдаьд уж культурно дегIаухилга, цивилизаце Iоадаь дерригa рузкъаш карадерзадара торо. Хьалха е лор а, е хьехархо а бIарга ца гуш хиннача коаяшка тахан больницаш, школаш, институташ, университеташ я моллагIа чIоагIа дегIадаьха мехкаш а хьагаргдолаш. Цунца дувзаденна ши-шегIа дагаух советски писатела Айтматов Чингиза дешаш: «Кхыметтел тIехьарча числох а дагадоха уизара да, баьнна лийннача казахийи киргизийи кхел, нагахьа санна Октябрьски революци яьннаецаре. Мишта хургьяр! Мотт дIакорчалац са вай хIанз доацаш хинна хила тарлора ала. ХIаьта массаза а долаш хила ца ловш дола халкъ да а дий? Цудухьа духхьал из цаI бахьан долаш -- Россе дIайоласиача Октябрьски революце. имперски колониализм йоха а яь, са халкъаш физически доадаь дIадоахаргдолчара кIалхардахарах, со кийча ва се венна дIаваллалца революци хестае, цудухьа берий берашка а васкет ду аз: вай деноош хьадоладенна ха — Октябрь лоархIалба!».

Советски Союз йолаш дIаихача шерашка хиннача кIоаргачен массе оагIорахьарчен социально-политически хувцамий ларда тIа дикалга диллача кердача боарам тIа йоалаш айеннай вай социалистически общество. Мехка чIоагIъеннай, бокъонца бакъдар а хиина дIаэттай наьха керда исторически общность — **советски халкъ.** Из вIашагIа а кхийтта дегIаденад советски обществa материальни, социально-политически, духовни вахаре кIоарга эргалонаш хилар бахьан долаш, социалистически къамаш бIарчча дIаоттар, цар доттагIали цхьана леладу гIулакхаши чIоагIдалар бахьан долаш.

Керда исторически общность хиларах тарра советски халкъах доахкаш хIамаш да эггара хьалхарча арглiанна **социально-классови тайпа бокъонца цаI хилар.** Из я болхлой класса ахархошцара йохаргйоаца цхьоагIо. Из сийлахь-йоккха цхьоагIо чIоагIъеш бола низ ба коммунизм хьалъеча кертерча лоархIаме йола а хургйола а болхлой класс. Духхьал цу ларда тIа хулаш я советски общества дIахора идейно-политически социальни консолидаци, мехка къамаши народосташи шоайла гаргадолхилга.

Советски халкъ — из я дуккха къамаш дахача мехка хьахиннеи бIаь совгIа къамаш, народосташ, къамий группаш чуловцаши йола **къамашта юкъера наьха социалистически общность.** Цо дерригача адамашка дIахьокх къамийи народостийи содружество мишта хила еза из да вай планетерча дерригача халкъий цаI хургйолча социалистически обществa тарим.

Наьха кердача исторически общностах дувцача хана, вай яхац вайцига хIанзле а къамий башхалонаш дIайоалаш латт, хIаьта къамаш вIашагIъийнад хIаьта а вета а яхац. Советски Союзе дахача дерригача къамашеи народосташеи шоай белгалонаш, къаман белгалонаш, мотт, шоай дикагIйола традицеш лелаю. Мел эша торонаш я цаьрга шоай къаман культура кхы а чIоагIагIа тоаелга вIаштIехьдаккхара. «Цу цхьан ханна, — Л. И. Брежнева белгал ма-даккхара, — советски халкъ — уж моллагIча тайпара хьавIашагIтеха, цхьан паччахьалкхене оалаш ма-дарра. цхьан тховна кIал оагIув оагIоца а болаш цахаш дола къамаш дац. Вайнгарча наьха, моллагIча къамах шоаш бале а, юкъара белгалонаш дукха я кхотаденна бIарчча цхьа халкъ а даь уж вIашагIтохаш. Из да идеологи цаI хилар, исторически кхелаш цхьатара хилар. Из да социально-экономически вахара хьалаш, овлангара хьашташи лерхIараши цхьатара хилар. Из да къамий культураех хIаранецара толашагIа мел дараш шийна чу а лоацаш, дегIаухаш дола советски социалистически культура юкъарал».

СССР-е хьа а хинна чIоагIа дегIаухаш я бIарчча цаI йола советски социалистически культура. Коммунистически парте хьийга къа бахьан долаш цIендаь дIадаьккхад хьалха тоIадаь даьхка халкъаш бIаьш шерашка тIехьадиса хилар. СССР массава а йоазув-дешар ховш вола мохк ба. Декхар я даь тIадожаларца борхI шера дешийтад массанега а, эргIанна оттадаь декхар да — массанега а итт шера дешийтилга. 50 гарггача къамаген народностаген шоай йоазув кхаьчад. СССР-е дахача халкъий 75 меттала кепадетташ арадоах художественни литература, книжкаш — 89 меттала. ЧIоагIа дегIаденад советски Iилма, литература, искусство.

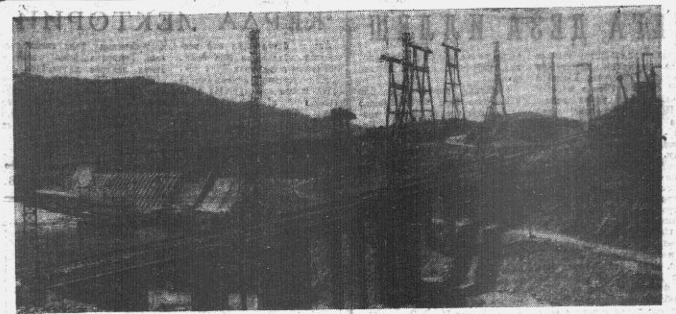
Социализма хьалашка дерригача къамийи народостийи йизза торо хиннай шеррача боарам хьалхагIа карагIдаьнача культурни хIамашта тIакхе, творчески гIулакхашка. Керда культурни рузкъаш хьакхоллача юкъарчал доацдаш дакъа лаца. Социализмо духовни рузкъашка бола шерра никъ къахьегача наха хьабийлла ца Iеш, юкъарчал доацаш культура шоаш хьакхоллараш а баьб царех.

ХIанз хIара республике болх беш я вузийи техникумийи шерра сеть. Экономика, культура, доал дара дерригача доакъошта лакха квалификацеш йола специалисташ кийчбу мехкарча 840 совгIча вузои 4,3 эзар гарггача юкъерча специальни дешара заведенеи.

Культурни революце йоккхагIйолча итогех цаI — советски Iилма чIоагIа дегIаахар. Социализм хьалъеча шерашка СССР-е хьаяьй тахан 2,7 эзар совгIа Iилма-тохкама институташ, цар филиалаши отделенеши юкъе а йолаш йолча Iилман учрежденей шерра сеть. Союзни автономни республикашка хьаяьй республикански Iилмай Академеш, СССР Iилмай Академе филиалаш. 1168 эзар Iилман болхло ва мехка. Дунен тIарча берригача Iилман болхлоех дийлагIа дакъа гаргга хул уж.

Дуккхача халкъашта литература, театр, киноискусство, музыка, живопись, кхыяраш хьахинна шераш а хина дIаэттад советски шераш. Цар культура хьалха латтарашта нийсса дIаэттай, советски культура ганзаш. дуккхача къамий советски искусство кердача шоай тайпарча произведенешца йIаьхи яьй цо. Союзни автономни республикай, областий, къамий округий писателий дикагIйола произведенеш уж еннача советски саго къоабалъяь тIанийцай мехка еррига районашка. Советски Iаьдал латтача шерашка хьаяьй дуккхача къамий советски искусства ганз йIаьхиеш йола къамий опереи балети, камерни музыка, живопись, скульптура.

Хьабенача наькъага юха а хьежа вайга ала йиш я, интер-

Красноярски ГЭС-е хьалхара аргIа болх бе йолаелийтача хана денз 113 миллиард киловатт-сахьат электроэнерги хьаяьй. Дунен тIа йоккхагIа ярех йолча электростанце эксплуатационникий коллектив СССР энергетикаи электрификацеи Министерства электростанцейи электротехнически промышленностей болхлой профсоюза ЦК-аи карара-кара теха Шие Байракх дIа ца хецаш лелаю 3 шу совгIа ха я.

Енисейски флота кемаш ГЭС сунтах тIехдоахаш шин тайпара йоккха судоподъемник хьалъеш латт укхаза.

СУРТА ТIА: Красноярски ГЭС панорама. Хьалхарча плана тIа — лохерча бьефа хьатIабоагIа судовозни камера никъ.

Ю. БАРЛИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

КЪОВСАМ ЛАЬГIБОЛИЙТАРГБАЦ

Вай республике йоккхагIчарех цаI йолча Сунженски районе бах дукхача къамех бола нах: эрсий, гIалгIай, нохчий, кхыбараш.

КПСС XXV-ча съезда даха ма-доаггIа накъадахара доккхий социалистически декхараш тIа а ийца болх беш ба района къахьегамхой. Дикача толамашца съезда накъайода «Сунжанефть» НГДУ, химически реагентий завода, «Ассинский» совхоза, кхыйола коллективаш. Цар толамца кхоачашйир ворхI бетта плани социалистически декхараши. Юртбоахама къахьегамхоша а дош деннад паччахьалкхен планал совгIа ялат дIадала.

КIезига бац районе кхычарна масал а телаш къахьега нах. Царех ба хьажкIаш лелаер Л. Н. Лебеденко, дояркха М. А. Рыбалко, жа Iу Шайхаев, республика Лакхехьарча Совета депутаташ Евлоева Марем, Синчинова Надя, Климатова ПаьтIамат, Героева Аьсет, кхыбараш.

Цхьабакъда, халахете а, хIанз а тIехь районе нийслу наьха вахар нийчадоаха дIаяхача замах юхейиса во оамалаш лелаю нах. Хоаш махилара, КПСС обкома X-ча пленумо белгалдаьккхар ерригача республике, хIаьта иштта тха районе а, бахача наха коммунистически кхетам балара балха юкъе цIенкаштта кхоачамбоацараш долга. Цул тIехьагIа ши шу даьннад. Из болх тоабара районе даьри деш дац фуд?

ДIаяхача замах юхедиса нийрча гIулакхаш наха сих совдаьнна дале а, царех атта дIакъасташ доацилга дика кхета а деш, оаха лаьрхIар эггара хьалха идеологически балха керда кадраш — лектораш, пропагандисташ, агитатораш кийчбе. Наьха сакхетам чура дынах юхедисараш дIадахара болх Iомабу 11 семинарски группа вIашагIъеллай районе. Цига дешаш 188 саг ва. Цу тхоня торо елар наха хьалхашка атеистически интернациональнии темаех лекцеш еша дуккха керда лектораш кийчбе. Цул совгIа лекторий-атеистий республикански курсашка тха района кийчваьв 35 лектор. Иштта шера-шера лекционни пропагандана оаха юкъеоз Серноводски юртбоахама техникума, Нестеровски, Карабулакски юкъерча школай дешархой. КПСС райкоме йолаш я массаз болх беш йола лекторий-атеистий семинар.

ХIанз каст-каста бахача наха хьалхашка эрсий, нохчий, гIалгIай меттала лекцеш ешаш хул совхозий кулгалхой, юртарча Советий исполкомий председателаш, хьехархой, лораш.

ДIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабара дешаш хан-ханнахьа дувц райисполкома, юртарча Советий исполкомий заседанешка, гражданий сходашка. Дукха ха йоаццаш цу тайпара сходаш хилар района дуккхача моттигашка. Цига гулбеннараша эгIазле кхайкайир пхьа лехар, гаргалон тIагIолла зуламаш къайлакхахьар, дукха истий кхувлар, тIехдоахаш корта бохабу маларш мелар, кхалнаьха бокъонаш IотеIаяр санна долча дешашта.

Атеистически интернациональнии кхетам балара оаха пайда эц «Знамя труда» яхача районни газетах, дуккха тираж йолча колхозни газетех, моттигерча радиовещанехи пенгазетехи.

Атеистически кхетам балара балха боарам айбар духьа, цу хьакъехьа Iоаяь опыт белгальяраи из шерагIа йоаржаяраи духьа Нестеровская яхача станице вIашагIъеллай базови партийни организаци. Цу гIулакха Нестеровски станица харжар ший бахьан доацаш дац. Укхаза 18 къамех бола нах бах. Кхычахьа йолчарел дукхагIа я укхаза кераста а бусалба а дына тоабаш. Царех я хлысты, пятидесятники, молокане яхараш а Кунта-Хьажий, БатIал-Хьажий вирдех яраш а.

Атеистически болх производстве къахьегача наха юкъе баь ца Iеш цIен-ноаношта, инвалидашта, къоаношта юкъе а бу. Цу парторганизацерча лекторий-атеистий йоккхача группо дына духьалара пропаганда ю хIаранена тIачIоагIъяьча микроучасткашка, школе, библиотеке.

Пайда хьабоалаш хиларца белгалъяьннай тха районе ший болх бахача наьха цIеношка беш йола лектореш а. Цар болх бу тайп-тайпарча бахьанех общественно-пайдане къахьегаш боацара, клубашка, библиотекашка аха мукъабоацача наха юкъе. Станица ерригa территори вIамигача участкашта йийкъа а йийкъа, цига дына тIехьабола нах мел дукха баха а хьежа, уж лекторашта тIачIоагIйир. Аьхки-тоахьа, Iай — цхьан фусаме нах вIашагI а техе царца дына духьалара беседаш чакхйоах лектораша.

Цу тайпара дуккхача лостамех беш бола болх къаьстта беркате ба кагирхоштеи дешархоштеи юкъе бича.

Цхьайолча школашка даьржад йоккхагIча классашка «Фу хет сона дынах» яхача темах сочиненеш язъелга. Уж сочиненеш язъяро хьехархошта дешархой дог-уйла дикагIа йовзийт, торо лу къаьстта чIоагIа теркам тIаухийташ болх бе безараш хьакъоастабе. ХIаьта цу тайпара бараш болаш ба.

Масала, Орджоникидзевски юкъерча школа дешархочо Алиевас язду, ше даьлах тешаш я, хIана аьлча, ший дан панеи цунах тешандаь, яхаш. ХIаьта цу школа дешархочо Цечоева иштта язду: «Со зовза вац, бус ара лела кхераш со. Цхьабакъда тIов а сегаш ди къувкъача хана, даьла волаш ва мотт сона». Гуш махиллара, шоашта хетар яздаьд цу бераша. Цу тайпарча берашца ший къаьстта болх бу школа хьехархоша.

Дика опыт Iоаяьй цхьайолча юрташкарча Советаша законашца доаца дына гIулакхаш леладерашца, корта бохабу малараш тIехдоахарашца, атта баха гIертача жуккаргашца къовсам лоаттабара даькъе а.

Соахка Ассински станицера кераста дына тIехьабарий цхьан группагара далла Iамалаш ю цIа станице хьаделлар дехаш райисполкоме письмо дера. Ассински станични Совет цу фактага хьежача гучадаьлар, из письмо яздаьраш 3—4 саг мара воацилга цу паха кхычар цIерагIа шоаш кулгаш яздаьлгеи. ТIаккха станични Совето из дош ший сессе дувца оттадир. Цига къамаьл мел даьраша цIенхаштта бехк баькхар тийшача балхах шоай моттиг чIоагIъе гIийртача дына гIулакхаш леладерех, из цар чакхдаргдоацилга дIа а хайтар.

Корта бохабу малараш тIехдоахарашца, цхьаннахьа балха боацача жуккаргашца лира къовсам лоаттабу Троицкий Серноводский юрта Советаша. Цар уж дешаш каст-каста дувца уттаду граждани сходашка, исполкома заседанешка. ХIанз Серноводске общественно-пайдане къа ца хьега нах бисабац, дикка лаьгIбеннаб Троицке корта бохабу малараш тIехдоахараш а.

Дына духьала районе еча пропагандах боала пайда гуш ба. Масала, лакхе вай йийцача Серноводске санна йоккхача юрта культура Шен кхалнаьха совета, юрта Совета хьинарах хIара шоаттей кIирандийнахьеи хIана хилац аьнна шоаш вахара никъ цхьана бе лаьрхIалга торжественно дIаяздеш хул кагий нахи мехкарийи. Кердача вахара Iаьдалаш дегIаухаш латт Первомайски яхача юрта а. ТIехьарча хана укхаза саг йоала яр-мабре яхар юртарча культура ЦIагIа дуккха нах вIашагIкхийттача дIаяздаьд бархI вIамсагой йоIой.

Цахаддаш къовсам лоаттабу оаха социалистически законность телхаерашца а. 1975-гIа шу долалуш милице органаша гучабаьхар паспорташ доацаш, цхьаннахьа а дIаязбанза бола, къахьегалургдолIаше а балха боаца нах. Уж берригаш а бехктокхаме ээаб.

Царна юкъе хилар цIенхаштта таIазар де деза нах а. Иштта дуккхача хана цхьаннахьа балха воацаш лийнача шин жуккарга цхьан шерага кхаччалца суд йир. ХIаьта ший доалахьа лаьтта леладара нормасл тIехваьнна ялх саг а уголовни бехктокхаме ээав.

Цхьабакъда, дIаяхача замах юхедисача воча гIулакхашца къовсам лоаттабара оаха беча балха тIа дерриге дика да аьлча харц хургда. Цунна тешал ду хIанз а тIехь пхьенаш лекаш, кхалнаьха сий IотеIадеш, дукха истий кхувлаш моттигаши законаца доаца дына гIулакхаш леладу тоабаши районе йолаш хилар.

Къаьстта зуламе гIулакх да пхьенаш лехилга. Дына хьалха латтараша хьалхьедеча цу ширдаьннача зуламо бIарчча дезалаш шоаш бахача моттигера бохабу, болх бе, деша, наха юкъе кхыдола гIулакх леладе йиш йоацача баьле, уж кхычахьа баха дIаух.

Юрташкарча Советаша, милице, прокуратура органаша цхьадола гIулакх ду шоайла довнала баха нах кулге бига гIерташ. Первомайски яхача юрта иштта тоам баьб ПошевгIарней ХучбаровгIарней, ОздоевгIарней ТайсумовгIарней юкъе, хIаьта Серноводске — ЧилаевгIарней ГелаевгIарней юкъе. Цхьабакъда, цкъаза цунах тоам хилац, тоам баьча наха юкъе довнаш юха а гIетташ моттигаш нийслу. Шоаш ГелаевгIарца тоам баь боллаше а Серноводске вахаш хиннача 20 шу даьннача Чилаев Анзора пхьа лехар духьа бус ГелаевгIар цIагIа топ чу а теха, цхьаккха хIама гонахьа доаца саг вийнав. Из дов кхы а дIаьхдалар кхераш ГелаевгIар массехк дезал Серноводскера кхычахьа баха дIабахар. ХIаьта А. Чилаев лаьца чувеллар.

Ширача замах юхедиса нийрча гIулакхаш хьалхьедеча цхьаболча наха кIезига хет советски законаша нах боабаьча зуламхошта еш йола судаш. Иштта 1973-ча шера саг верах 15 шу ха яккха суд йир Серноводскерча Ясаковна. Цхьабакъда саг веннараша из суд шоашта кIезига хетандаь Ясаковга «халкъа Iаьдалагlа» пхьа дIахьийра.

Пхьенаш наьха вахара юкъера дIадахара дош ший халонаш йолаш да. Нагахьа санна дезалерча е тайпан юкъерча дийшача наха гIулакх Iаьдало къорстадаьчул тIехьагIа довнал дахача шин тайпан юкъе тоам бар нийса хете, цунна массаза яхар мо духьала бовл дына гIулакхаш леладераш. ХIаьта цкъаза цу шоллагIбарий дош отташ а нийслу. Цу нахаца лира къовсам лоаттабара кхы а дукхагIа теркам тIаахийта декхарийла я района советски органаш, общественни организацеш.

Тахан а тIехь вайна юкъера дIабаланза ба шоай бераш деша ца тугийта дай-ноаной. Укх шера дешара шу чакхдалалехьа дешарах а баьха даьша шоашца ахча даккха бигаб Арштера 10-ча класса дешархо Албаков Хьамзат, Мужечара 8-ча класса дешархо Мошхоев Даул, Орджоникидзевски № 1 йолча школа дешархо Батагова Рукъет, иштта кхыбараш. Цу даьшкара доагIар хьадехаргда. Уж санна болча наха дIахайта деза шоашта цу тайпара гIулакхаш могийтаргдоацилга.

КIезига дац районе дукха истий кхувлар, ха яланза йиIигаш маьре ахийтар, маьре ухача кхалнахах урдош дахар, мехкарий удабар санна дола нийрча гIулакхаш дIадахара хьакъехьа де дезараш а.

Райисполкомо, юртарча Советаша, общественни организацеша кIезига дац вай вахарца тарлургдоаца уж гIулакхаш цIендаь дIадахара. Цхьаболча гучабаьннача дукха истий кхийлача наха судаш яьй, иштта уголовни бехктокхаме ээаб низ а беш мехкарий удабаь кагий нах. Уж вай лакхе белгалдаьраш санна дола дешаш, бехке баьий цIераш а йоахаш, юрташкарча сходашка дийцал.

Иштта укх деношка хиннача районерча кхалнаьха конференце а дийцар кхалнаьха производствера лоархIам лакхбара, атеистически интернациональнии кхетам балара болх тоабара, кхалнаьха сий IотеIадерашца хаддаза къовсам лоаттабара, керда обрядаш вахара юкъейоалаяра де деза хIамаш.

Цхьабакъда, кхы а дукха да тха цу хьакъехьа хIанзчул тIехьагIа де дезар.

Бахача наха, къаьстта кагирхошта, кхетам балара болх тоабар духьа района культура отдело, юрташкарча Советаша укх шера кхы тIа а чакхдаха лаьрхIача гIулакхий план оттаяьй. Цу тIа лаьрхIад, лоаман юрташта дукхагIа теркам тIа а бохийташ, юрташка бахача наьха культурни хьашташ кхоачашделга дикка тоаде.

Вай сийрдача вахарца тарлуш доацача гIулакхий хиэ хоадалара КПСС обкома X-ча пленума решенеш йиззагIа кхоачашъяра кхы а хьинарегIа бе беза бахача наха коммунистически кхетам балара болх. Оаха хаддаза цунна юкъеувзаргба предприятей боахамий кулгалхой, партен къахьегамен ветеранаш, юртарча интеллигенце викалаш.

Б. ШАДИЕВ,
Сунженски райисполкома председатель.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА КХАЛСАГА ШУ

МАССАЗА А НАХА НАКЪАЙОАЛАШ

— Iай, йIаьхача полярни бус дар яз, — дувц Нина Васильевнас, — цхьа эвенк вера сона наIарга. КорзагIаьнна вар из воккха саг. Хьайнет а хилалехьа хоаш дар из цхьа бIил дахьаш венилга. «Ца хоаш яьнна топ кхийттай са сесага. ОарцагIъяла, сестра», аьлар цо...

Голнига лакхе гIолла кхийттача топо гIаржам йоакхкаш латтаяр тIехх, ког дулхах оалабенна уллар, цIех Iовдалуш латтар йоккха саг. Со хирург яцар, е тха больнице а вацар сои, фельдшер, лор-терапевти, медсестраи мара кхы лорех саг.

Унахо сиха хирурга тIайига езаш яр. ХIаьта из атта хIама дацар — тхо хиннача моттиге — бIаь километр гаьна уллача Могача яхача станце йига езар чов хиина йоккха саг. Из а совр ежача соалозаца полярни бус. Ца йигача дергьяр.

Цу наькъа даьлар тхо: сои, унахои, цун мари. ХIара зимсвьега (Iа даккха эвенкаш е кхыбараш сайца, чаьтараш теха тундрера моттиг) массаза кхоач, йийхка латта чов яьсте, ког маркхал чу а оттабеш, хала дIакхаьчар тхо. Цхьабакъда, лораш иштта гаьнара унахо шоаш болча воалаварах а новкъа из ца валарах а цецбаьннабар...

Нийрзар йоккха саг.

Иштта моттигаш дукха хийсъелар Нинайна, 17 шу мара доаца къона йоI йолаш Читера медицински техникум яьккха яьлча, 1943 шера Читински областа эггара къилбаседерча моттиге Тунгиро-Олекмински районе болх бе яхийтача хана. МассагIазза нийсъеннай из тулуп, унташ йийха, гIашша унахо волча яха езаш — цIаьхха цамогаш хинначов е бер деча сесага оарцагIъяла езаш.

Иштта тундре болх беш хала кхо шу доаккхаш хайра цунна ше Iомадар, шийна хоаш дар наха ма-доагIара дарба дара геттара кIезига долга. Бакъда, атта дацар цу хана деша. ХIаьтта тIом сеца, цо яь даьра човнаш йолаш мохк нила, даа а дувха а хIама низткъа мара ца нийслу ха яр из. Цул совгIа, цу шерашка напа а да а венна йисаяр Нина. ШагIара хила новкъостал дшар цунна из деша яхача.

Цу ерригача халонашта мигаизар цу къонача йиIий чIоагIо йохае. «Со кхы а чIоагIа тIа накъаяла еза наха, сона цудухьа дукхагIа хIама ха деза», — йоахар цун дего... Томски медицински институте деша йода Пыхалова Нина. Меца делаш, тIадувхача хозача баракъах хьогаш йистейоаккхаш цо из.

Иштта къар ца душ хьахийна лор я Пыхалова Нина Васильевна. Цо болх баьб Кемеровски областе санэпидстанце мугIарера лор йолаш а керттера лор йолаш а. 1962 шера денз цо болх бу Нохч-ГIалгIай республикански санэпидстанце лор-бактериолог йолаш. Сиха а сага валара кхерам тIатоссаш а дола лазараш ехка ца хилийта ха тIа латт Нина Васильевна.

МоллагIа а шийна тIадилла декхар тешаме, ший ханнахьа кхоачашдеш, хIаьта новкъостшта эшача гIо де кийча йолаш хиларца даьккхад цо коллективе ший сий.

Напас яь йиша санна лукхаезаш юви из цунна болх беча Кухнова Линида Николаевнас, Чуденцова Екатерина Николаевнас, Сухова Любовь Федоровнас, кхычар.

Медицински балха дуккхача шерашка Iоаяь йоккха опыт йола Нина Васильевна эггара хьалха дагайох станце цхьа хала моттиг эттача. Вай республике меттел кхычахьа а хьех из оарцагIъяла. Иштта хилар Краснодарски крае цкъа цхьа бIеха, унзара лазар хьайча. Из дIадаккхалца цIа ца йоагIаш цига болх беш хилар Нина Васильевна.

Ший йIаьхий опыт камаьрша дIайовзийт цо къоначa лорашка, медицински болхлошка, новкъостал ду царна балха говзал эггара сихагIа а дикагIа а хараерзаяра. Дукха ба цо Iомабаь нах Кемеровски областе, вай республике. Иштта царех я МагIалбикерча санитарно-бактериологически лабораторе бактериолог Анастаева Лиза, Ножай-Юртарча районни санитарни цIен лор Дудаева Тамара, Ведана районера нов. Берсанукаева, кхыбараш.

Нина Васильевнас, ше бер чIоагIа цIенхашта, гIалат вала йиш йоаца, унахочох кхийтта ца довза лазар фу лазар да а деза боах болаше а. Иза дакъа лоаш коллектива общественни вахара юкъе. Массаз, из хиннай новкъостий суда председатель, цига бокъонаш ший декхар кхоачашдеш чакх а яьнна.

— Тха коллективе вар, — дува Пыхаловас, — малара чIоагIа тIакхуаш лор А. Шозда а кхоаза а яхар мо тIаьхьйха къамаьл дича. ХIама хилача, шийга из дувцар новкъа долаш эгIазъухар. ХIаьта балха воагIар мелла а волаш. Аз а са новкъосташа а дIахайтар цунга ше леладер могийтаргдоацилга — новкъостий суд йир. ХIама хиланзар цох а. ТIаккха верзаве лорашка вахийтар оаха из. ХIанз малар дIа а кхесса, дика лор а волаш болх беш ва из.

— Се наха накъайоалаш хиннаяле а, са сай вахар дог хьесташ хиннадац, — аьлар Нина Васильевнас. — Эггара эшача хана нанеи дас делар са, йиIигацеи кIаьнкацеи йисар мар воацаш. Уж хьалкхебе а царна кхетам бала а бийзар...

Дика кхеда ший бераш Пыхаловас. Наташа хIанз Грозненски мехкдаьтта института пхелагIча курсе дIачуяьннай, геттара дика дешаш а йолаш. Из комсомолка я, группа староста а я. Цо цхьан ханна геттара дика дешаш йистеяьккхар юкъера школа а музыкальни школа а. Иштта дика чакхъяьккхай уж шаккхе школа цун вошас комсомольца Витяс а. Из а вода цу институте деша.

ТIом болча хана советски наьха унахцIено лораеш къахьегарах Пыхалова Нинайна 1946 шера «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.» яха медаль елар, хIаьта укх шера цу тIем тIа Котало яьккха 30 шу дузаш цунна елар «Тридцать лет Победы Великой Отечественной войне 1941—1945 гг.» яха медаль.

Пыхалова Нина Васильевнас деррига ший вахар дIаденнад советски наьха унахцIено лораяра, ше санна наха накъа даргдола воIи йоIи хьалкхедаьд.

Ю. ЮСУПОВ.

ХЬИНАР ДОЛА ДОЯРКА

Хозача моттиге улл Назрановски района «Октябра 40 шу» совхоза № 2 йолча шурий-товарни ферма: юрта тIехьашка «Довкъашке» яхача моттига юхе. Барттайна коллектив я укхаза къахьегаш яр. ВIаши новкъостал дар, къопача дояркашта дикагIболча дояркай опыт Iомаяр — керттера декхар лоархI хIара болхлочо. ХIанз, вай дерригa советски халкъ КПСС XXV съезда айденнача хьинарца накъадолача хана дуккха дояркаш ба укхаза шоашкара совгIат съезда кийчдеш, шоай планаши социалистически декхараши толамца кхоачашдеш. Царех я Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Дзаурова Хьамзата Долатхан.

1961 шера денз укх ферме къахьегаш я из. ЦIаккха халонех ца къахкаш болх баьб цо. Юххьанца дукха нийслора халонаш. Ший мел бола низ, хьинар духьал а оттадийя эшайора Долатхана уж. Дукха ха ялале хьалхалаттарий мугIарашка дIаэттар из. ХIанз ше а къопабарашта хьехаш, новкъостал ду цо. Лакхара хьокхамаш гойташ ферме къахьегаш бола дояркаш Мерешкова Муимнат, Измайлова Марем Долатхана хьийха, Iомабаь ба. Хаддаза шоай планаши социалистически декхараши кхоачашдеш хьабоагIа уж пятилетка чакхйоалача шера.

— Балха енача шера шек яр со, — йоах Измайлова Марема, — болх булургбий-хьогI аьле хеталора. Бакъда, дика новкъост хинна дIаэттача Долатхана гIулакхаца а дешаца а деш хиннача новкъосталах балха «къайленаш» яйзар сона.

Иштта шийх беркат доалаш, юртарча наха, боахама кулгалхоша лоархIаш, сий деш саг я Дзаурова. Ший праз къахьегамца лехачарех цаI я Долатхан. ХIанз цо къахьегача ферме дуккхьашха дакка доахан да. Ховш ма дий, цу тайпарча доаханна къаьстта доал дезилга. Долатхана дийхар ферма заведующега Дзауров Саварбикага цу доахах цхьа группа а яь из шийга хьаялар. Ферма кулгалхоша раьза а хиина кхоачашдир цун дехар. Хьалха 3—4 килограмм мара душ ца хиннача царех Iатто хIанз дийнахьеи буси 7—8 килограмм шура лу. Зоотехнически бокъонаша дIа ма-деххара Iунал ду Долатхана ший группе болча 17 Iатта, шийна ховчох кхоачамбаь а ца Iеш массаза ший говзал лакхъю. Укх шера дIабахача 7 бетта хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 1281.5 килограмм шура яьккхай цо шера планагIа 1800, социалистически декхарех 2200 килограмм йолча.

Б. ГАСАРОВ.

национализм коммунистий идеал йолчара дерригача къамехи народностехи болча миллионаш советски наьха кIоаргга дог тешадеш йола хIама я оамалий боарам а баь вIаоттаделга вIаштIехьдаьккхад парте. Из — общественни сакхетаме хинна, мах баь варгвоацаш боккхача лоархIамера бокъонца йола революционни переворот. Вай мехка хьа а хинна чIоагIIеннад моллагIча къамах бале а классови хьашташи лерхIараши юкъара хиларца вIашагIтехача къахьегача наьха сийлахь-доккха вошал. Хьахиннай истоpе чухь хиланза йола, ала бокъо а йолаш халкъий ленински доттагIал оалаш йола юкъмоттиг. Коммунизм хьалъерий бохаргбоаца бIарчча цхьа дезал а баь парте кхотадаьча социалистически къамий доттагIала чIоагIа лард я халкъий доттагIала ленински идеяш. Адамий истоpе чухь дукхваша эксплуатацеи Iазапеи хьалашка хиннача тайпара, мелала фактор йолчара низеи чIоагIалеи фактор а хинна дIаэттай дуккхача къамех латта паччахьалкхен состав.

Советски наха доккхал ду къамаштеи народносташтеи юкъе цхьаккха тайпа довпаш гIеттара аьттув бола хьалаш вай общество ца хиларах, уж кхы цIаккха юха а доагIаргдоацаш дIадаьхад, хоадамболлаш дIадаьхад. ХIана аьлча юстарo а кхайсад, дIа а даьхад уж дуxдувла хьасташ.

Наха юкъе хила йоагIаш йола керда юкъмоттиг бахьан долаш къовсам лоаттабеча юкъагIа хьа а хинна кхотаенпай вай мехкарча халкъий вахарера къамаши интернациональнии гIулакхий цхьоагIо, хьахиннай керда, хьалхагIа истоpена ца йовзаш хинна советски къамий юкъара дегаондле.

Къамий юкъара дегаондле — из я дикалга диллача общественни сакхетама, общественни психологе керда оагIув. УнахцIена къаман уйла, къаман дегаондле харцахьа ларxIац цо, интернациональнии къамани гIулакхий органически цхьоагIо я из, социалистически интернационализм советски патриотизмаца цхьана тарьяр да. Къамий юкъара хIамаш даха йиш йолаш дац къаман дараш юкъе доацаш. Цу цхьан хинна къамий юкъарча советски дегаондлена юкъера къаман уйла — массе къамех болча къахьегамхой хьаштаи коммунизм хьалъечеи империализмана духьала къовсам лоаттабечеи цхьоагIо хила езилга кхетадар. Цу цхьоагIоне керттера да советски мел дар, интернациональни мел дар. Советски дегаондлен дикача уйлаша шоашта чулацад тайп-тайпарча къамех болча миллионаш советски наьха къахьегамо, майрало, творчески гене хьакхелла дика мел дола хIамаш.

Советски сага дегаондлен керттера чулоацам — из ба социалистически Даьхенцара безам, советски халкъах ше хилар кхетадарца салоIам хилар, советски стройна мутIахьа хилар, цун революционни тIема, къахьегама традицешта тешаме хилар.

Из сийлахь-йоккха патриотически а цунца цхьана кIоаргга интернациональни а уйла хьахилари дегIаахари социалистически къамаши народносташи вIаши бувзам болаши цхьаьнце шоллагIдар дIаьхи дешии дегIаахар бахьан долаш да. Дикача, «цхьа дезал лархIаза уйлано» хьахьокх, советски халкъ чIоагIгIа кхотаденна хилар.

«Вай дерригаш а цхьа дезал, цхьа халкъ да, — яхаш язду летчика-космонавта Николаев Андриана. — Сайца лелае езац са чувашски лаьттан хоана. ХIанз со вахаш дола Подмосковьера лаьтта а иштта деза да сона. ХIаьта айса дунен тIа мел йоаккхача хана сай лоархIаргда аз духьашха доккхача къахьегама вахар чу се вига Кареле лаьтта а, самолето духхьашха се сигала вига Киргизе лаьтта а, двигателий низ болча татапа шозза гаьнарча космически аренашка со ракеташа кхийла Казахстана лаьтта а.

Миччахьа со вале а — советски халкъа, хьинарча къахьегамхочун, эггара сийлахьчеи гуманнии идеалашта тIехьарча къовсамхочун цхьа дакъилг хет сона сайх массаза а».

Коммунистически кхетам дукхагIа баларах йола КПСС XXIV съезда указанеш кхоачаш а еш, вай агитатораша, политинформатораша, кхыча активисташа партийни организацей кулгалца дукха хIама ду наьха политически хьинари къахьегама инициативеи дегIакхувлара.

Вай кхолламаш дара декхараш доккхийи чоалханеи хиларо, дунен халкъашта юкъерча арене вIашдухьала латтача социализманеи капитализманеи юкъера фронт шерьяларои идейни къовсам ираларои тIагIорттадаь дIадех идеологически балха низ дIахо чIоагIбелга, вахарцара, коммунизм хьалъяра практикацара цун бувзам чIоагIбелга. Цу балха керттера лостамаши принципаши, идейни кхетам балара дешаща лелабе безача наькъа методологи шаьра къоастаергйолаша йиззаи хьахьекхай «Белоруссе партийни организаце идеологически кадраш хьахарржаоа кхетаяраи беча балха хьакъехьарча» КПСС ЦК соцам тIа.

Коммунистически кхетам балара системана юкъе кIезигача лоархIаме моттиг дIалаца советски наха, къаьстта а кхуш доагIача поакала патриотически интернациональнии кхетам баларо. Вай кагирхошта карагIдаьннараш довза а цар мах бе ха а деза халкъий доттагIал чIоагIде, из дегIакхувла а дIахо кхахьа а деза. Кагирхоша доккхал де деза Советски Союзага а хьежаш дунен тIарча къахьегамхошта, дерригача прогрессивни вламашта къамий дош мишта къоастаде деза, барт тайна цхьа дезал а баь халкъаш мишта кхотаде деза, цар тIа тIа дукхагIа цхьана гIулакхаш леладелга, вIаши новкъостал делга мишта Iалашде деза бIаргагуш хиларах.

М. ХАЛМУХАМЕДОВ,
философски Iилмай кандидат.

(№ 15 йола «Агитатор» яха КПСС ЦК журнал, 1975 шера август).

Конвейер автоматаша лелаю

Вай мехка автомобильни промышленносто шерра-шера арахец ши миллион гаргга машин. Шера мухьаш кхухьа 200 эзар машин арахецаргйолаш кийчо еш я ветеран И. А. Лихачева цIерагIа московски автозавод (ЗИЛ). Из хургда хIанз цига чакхйоалаш латта реконструкци йистеяьлча.

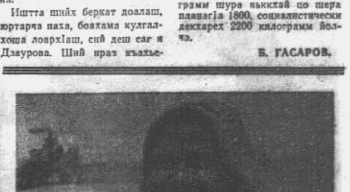
Цу тайпара завод, цун цехаш а моллагIа йолча юкъерча заводаца къовса йиш йолаш хилча, лелае доал де тIехь-тIехьагIа халагIа, чоалханегIа хул. Цу гIулакха новкъостал ду электронно-вычислительни техника. Укхаза вIашагIъеллай управлене автоматизированни система. Электронни машинаша расчеташ ю завода эшача материалашта, оборудованена, инструменташта, оатхалаши автомашинаши дикагIа хилийтара тIахьожам лоаттабу, бухгалтерски учет, кхыйола операцеш ю.

Цунца цхьана йоккхагIа йолча цехашка, масала, литейни, кузнечни, механосборочни врашка балха юкъе йоалаеш я производствана оперативни гIахьожам лоаттабара система. Из я цеха е корпуса ерригача лоархIамегIа йолча участкашка уттаеш йола, цигара управлене центральни пульте информаци дIателаш йола электронни оборудоване комплекс. Цо торо хулийт диспетчера эггара чоалханерча хьалашка а, масала, конвейер соцае езаш хилча, де дезар гучадаккхен сихха из къоастаден.

Цехашка латтача специальни счетчикаца хаддаза хьател смено масса оатхал кийчъяьй, номенклатурагIа дени-буси программа мишта кхоачашъяьй хойташ йола информаци. Цул совгIа электронни комплексо телетайпа новкъосталца цехашта а завода диспетчерски пункта, смежни цехашта - потребителашта, заводашта - филиалашта а юкъе бувзам лоаттабу. Цу дерригнеша торо хулийт болх сихха тоабе, дукхагIа эшаш йола оатхалаш кийчъяра производство ханнахьа хийца эргаяккха.

ДIахо йодача хана производствана оперативни тIахьожам лоаттабара система юкъе йоалаергья ЗИЛ-а ерригача цехашка.

Вадим ЖОВНЕР.
АПН корреспондент.

Узбекски ССР Каршински аренашка Кашкадарьински областерча Ч. Багимкулова цIерагIча совхоза боамбе плантацеш я амударьински хих юзаяь баьццара бос лепаш латташ.

БIаь шерашка даьсса даьдача лаьтташка бIаь гектар кхаш карадерзадаьд къона коммунист агроном Насырова Адолат (сурта тIа) керте латтача мехкарий бригадо. Дунен халкъашта юкъера кхалсага шу гектара тIара «кIайча дошох» 40 центнер а йоаккхаш белгалдаккха лаьрхIад цеаннашцара. Из заданел 18 центнер дукхагIа хул. Боамбий дика хьувкъабара тIехьа къовсам лоаттабе болабелар уж бIаьстан юхье — листта дIадийра боамбе гя. ТIабаьнна боамби, — гектара тIа 160 эзар расгени ягIа — массаза хулачун кховлагIа дакъа кхы IотIакхийтача миссел кхотабенна ба, цо торо хулийт лаьттарча тIоадала кIезигагIа испарени хилийта. Еррига агротехнически мероприятеш ший ханнахьа ярах дика дегIабенаб боамби. ХIанз безаме бIара хьажа дог доагIа Адолатеи цун новкъостийи плантацена — дуккха коробочкаш йоахкача кIотаргаша хьахьокх хьувкъам боккха хургхилар.

А. УСМАНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

РУМЫНИ — ВДНХ

23 августа ший къаман шей — фашистски 1азапах мохк мукъабаьккха 31 шу дизар белгалдоккх румынски халкъо. ВДНХ хьаелл «Таханара Румыни» яха выставка. Выставка директора Ион Тудора ше АПН корреспондентаца С. Назаровца къамаьл деш дийцар:

—Х1анзара выставка укх т1ехьарча итт шера оаха Советски Союзе увттаяьрех эггара йоккхаг1а а х1амаш дукхаг1а йолаш а я. Цудухьа, кхетадеш да, цига йохьийта экспонаташ оахош хоржача хана парг1ата дацнача ткъаь итт шера тхоай мехка хиннача хувцамий сурт ма-могга дизаг1а хьаттадерг1олаш яраш юкъеяхийта тхо г1ийрта хилар. Х1аьта уж хувцамаш доккхий да. Промышленни производство цу шерашка 30-зза, х1аьта къаман доход 20-зза йоккхаг1а хиннай.

Тхона караг1даьннараш дукхача хьале социалистически мехкашца шерреи в1аши г1ойле йолча тайпареи цхьана лелаечa г1улакхашца дувзаденна да. Советски Союзо моцаг1е а денз хьалхара моттиг лоац Румыне арахьарча торгови обороте. Д1а-юха кхухьийта товараш х1ара шера бе-бе, цхьана леладу 1илма-технически г1улакхаш, промышленни кооперированни производствени специализаци к1оарга1а хул. Румыне Советски Союза кхухьийт металл теда станокаш, электротехнически оборудовани, мехкдаьттан химически промышленноста лаьрх1а машинаш, кемаш, вагонаш, юртбоахама машинаш, прокат, мехкдаьтта продукташ, халкъа дукхаг1а эша товараш, юртбоахама продукташ. Ший оаг1онгахьара Советски Союзо Румынена кхухьийт тайп-тайпара станокаш г1ишлош еча пайда эца техникеи, самолеташ, металлургически промышленноста лаьрх1а оборудовани, кокс, боамби, дуккха кхыдола товараш.

Экспозицена юкъе оцдо дакъа лоац тха машиностроене продукце. Выставка оттаяьй «Дачия-1300», «Дачия-1300 Брэк» яха легковой автомобилаш, АРО-240 яха вездеходаш, грузовойи къаьстта шоай тайпареи машинаш, микроавтобусаш.

Доазол дехьарча мехкий кхашка х1анз болх беш я Румыне хьаяь 160 эзар сов1а тракторий. Караяча пятилетка алхха хьалхарча дих шера тханнига хьаеш йола ка бола ялаташ чуэцеи хьажк1аш чуялаташ чуэцеи комбайнаш дизза х1ана хиннаяц аьнна дукхаг1а хиннай. Выставке хьокха оттаяь я 45 говра низагара 150 говра низага кхоачаш низ бола тайп-тайпара тракторий, ялаташ ц1енду, хохаш д1абув, горох чуэца машинаш, насосни установкаш, доакъар кийчду машинаш.

Эггара дикаг1а дег1аухаш дола румынски промышленноста дакъа — электроника. Цо хьаяь дуккха х1амаш — серхьаяь дуккха х1амаш — сердало телача прибораш кара яьнна электронно - вычислительни техникага кхаччалца ярaш — б1аргагургья хьажа баьхкараштa.

Макеташа, витринаша, панноша хьажа баьхкарашта йовзийтаргья румынски гидротеплоэнергетика. Советски Союзо технически новкъостал а деш хьалъяьй тха дуккха электростанцеш. Царна юкъе —мехка эггара йоккхаг1йола—Дунай т1ара «Аьшка коана1араш» яха гидроэнергетически комплекс. Дукха ха йоашаш кулгаш яздаьд Советски Союзан Румыненен юкъе оттадаьча тха мехка 440 эзар киловатт низ бола атомни электростанци хьалъяра хьакъехьарча Протокола. Мах баь варгеоацаш доккха новкъостал даьд тхона Советски Союзо укх шера ялх миллион тонн болат лоаладерг долаш йола Галацки металлургически комбинат. Хунедоарера металлургически комбинат, румынски индустре кхыйола йоккхий объекташ хьалъеча. Цар продукци — шийла долаш хьийнен легированнии болат, турбаш, аьшкасаьрг — ишта выставке хьокха оттаяь я.

Выставке енай оаха ишта мебель, тийга яьи пазатен х1амаш, к1адаш, кога г1ирс, к1увсаш, керамика.

«Таханара Румыни» яхача выставка экспонаташа хьахьокх промышленноста тайп-тайпарча доакъой лакха технически боарам, тха халкъа къахьегам дукха безаш хилар, массе оаг1орахьара дег1аепача социалистически общества лардаш хьалъяь яха лаьрх1а из хилар.

(АПН).

Бакъдолчох кхер хунта

Чилийски т1ема хунтана гучахьа даь а къайлаг1а даь а экономически политически г1о ду цхьайолча паччахьалкхенаша, ООН-о т1айийцача сагз бокъоний хьакъехьарча ерригача заявленешта к1ал шоаш кулгаш яздаь доллашехьа а.

Хунтана йоаг1таш йола санкцеш т1а ца яхьарахи цун г1улакхаш бехк ца беш дитарахи аьттув боалл цун ерригa гражданийски политически парг1атонаш йийхха дола х1анзара хьал лоаттаде. Кхы бехк ца беш йитаро цунга ишта йиш хулийт ер ма бий аьнна кхы хьагойташ цхьаккха бехк а боацаш 1973 шера сентябре денз лаьца воалла сенатор Луис Корвалан чувоаллаве а.

Х1анз цхьайолча паччахьалкхенаша чилийски хунтана къайлаг1а г1о даро, ма-дарра аьлча, могаю мехкара террор. Х1аьта а, дунен халкъашта юкъерча солидарноста ч1оаг1а г1о ду аьнна хет сона Чилерча демократически низашта цо новкъостал ду мехкара деррига антифашистски низаш в1ашаг1тохара.

ООН-а Комиссе сага бокъонашта йолча къаьсттача группа полномочеш бакъъяь т1аэра ца тигаро дунен т1а мел долча адамий юхь йоагаю. Сона хетачох, из де цо ца тигара бахьан шиъ да.

Хьалхардар — из да дунен халкъашта юкъерча организаце викалаша доагг1ача тайпареи ма-дарреи даьча тохкамаша чилийски хунта бокъонца йола юхь хьагучаяккхарах кхерилга. Шоллаг1дар — чилийски халкъа автоинтетин викалашна, цун даькъе 1973 шерарча путчал т1ехьаг1а тувлабеи 1ехабеи тарлуш хиннача нахаца моллаг1а тайпа тесса а бувзамаш тессара фуннаг1а даь а новкъарле е хунта г1ертилга.

Дунен халкъашта юкъера юристий-демократий ассоциаци. Дунен халкъашта юкъера юристий-католикий ассоциаци санна йолча юристий тайп-тайпарча организацеша 1омадаьд либерализаци оалаш йолчох дуне тешадс лаьрх1а хунто дукха ха йоацаш кепатеха арадаьха декреташ, законаш, распоряженеш. Лакхе йийцача, ц1и хеза юристаш юкъе болча дунен халкъашта юкъерча организацеша соцам баьб: дукхаг1ча хана нах а боабеш репрессеш лоаттаю мехка. Уж фактащ бакъъяь ишта Чиле хиннача кхыча комиссеша а юристаша а. Масала, массехк к1ира хьалхаг1а Чилера ц1авенача вовзаш волча французски шин судахочо хьакхайкадаьд, цу мехка суда гарантеш в1алла йоацаши репрессеш т1ат1а ч1оаг1луши хилар.

Из фу яхилга да аьлча, хунто деша хозама ювцаш йола либерализаци яхар, ма-дарра аьлча, нах 1ехабе г1ертилга мара кхы х1ама дац.

Французски халкъо дукххача демократически, политически, профсоюзни организацешца цхьана ший оаз д1атехай тахан чилийски демократий га доаккхаш дерригача дунен т1а екача протеста низ болча оазах. Мехка чакхъяьннай кагирхой организацешен профсоюзашен в1ашаг1теха низ бола манифестацеш. Б1аьш эзараш болча наха кулгаш яздаьд политически г1улакхашта лийца боахкараш хьахецилга д1аделхача петицешта к1ал. Уж ерригаш а Францерча Чиле посолагеи инаралга Пиночетагеи д1аяхьийтай. Кхы а кийчъеш я кхы а дукхаг1ча наха чакхйоахаргйолеи шеко йоацаш, миллионаш болча французий чилийски халкъацара солидарность хьахьокхаргйолеи мероприятеш.

Жюль БОРКЕР,
французски юрист.
(АПН).

ДЕГА ДЕЗА ИЛЛЕШ

Дунен халкъашта юкъера йоккха концертни программа д1айолаелар Нохч - Г1алг1ай АССР столице Грозне массехк ди хьалха. Цига дакъа лоацаш бар Польша, Югославе, вай мехка искусства мастераш, Нохч - Г1алг1ай паччахьалкхен «Вайнах» яха халхара ансамбль.

Шоай говзал гойташ концертни программа д1айолаю спортсменаша — СССР спорта мастера, РСФСР заслуженни тренера Д. И. Багаева 1омабаьраша. Ч1оаг1а т1оараш тоьхаш т1аэц уж зрителаша.

«Къона оазаш» яха вокально - инструментальни ансамбль «Алло, оаха талантащ лех» яхача Ерригсоюзни телевизионни фестивала лауреат я. Цу ансамбла солисткас Рогова Светланас даьха советски композиторий къаьна а керда а иллеш безаме т1айийцар грозненцаша.

Вай зрителий, теркам т1аболаш выступленеш йир Киевски мюзик-холла синхробуффонисташа. Ч1оаг1а т1оараш тоха сцена т1а Абросимова Еленеи Шахнин Георгийи гучабаьлча, Грозненски зрителашта телевизионни передачашка т1олла бовзаш ба уж артисташ.

Массанена дезаденна да «Неуловимые мстители» яха фильм. Х1аьта цу фильме Даькен Косторский Бубен керттера ролаш ловзаю артисташ Косых Викторi Сичкин Бориси ца вовзаш наггахь саг хургвац. Уж а бар концерта юкъе дакъа лоцаш. Шоай ролах, творчески планах дийцар цар.

«Вайнах» яхача ансамбло вай мехка йоаккхаг1а йолча городашка хьекха ца 1еш, доазол дехьарча мехкашка — Чехословаке, Сире, Иордане, гойтай ший искусство. Цу коллектива халхараш а безаме т1айийцар грозненски зрителаша.

«Амбасадоры» яха Югославски вокально - инструментальни ансамбль вай мехка кхоьаг1а енай. 1966 шера в1аваг1ъелла из ц1и хеза ансамбль ший истори долаш я. СархI пластинка араьннай цу творчески коллектива. Массане а бовккхача безамца, ч1оаг1а т1оараша деттаьш т1айийцар ансамбло, а цун солисташа Майзер Ивос, Дервоз Исметас, Штефок Аннас, Курт Сабахудина а яь выступлени.

Дукха ха яц Польски Халкъа Республика «Брейкаут» яха вокально - инструментальни ансамбль хьахинна. Бакъда, шоай мехка а доазол дехьарча а зрителашта а езденнай из коллектив. Ч1оаг1а раьза болаш т1айийцар грозненцаша цун выступлени.

Р. ЯНДИЕВА.

СУРТА Т1А: илли оалаш ва «Амбасадоры» яхача Югославски вокально - инструменталь ансамбла солист Майзер Иво: — (аьттехьа); кино артист Сичкин Борис — (аьрдехьа).

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

КЕРДА ЛЕКТОРИЙ

Август бетта денз вай республике духхьашха еша йолаяьй 1алам лорадарах йола лекцеш. Лекцеш программаг1а бетта шозза ешаргья. Из дика г1улакх в1аштIехьдаьккхад Нохч - Г1алг1ай республиканаски 1алам лорадара Ерригроссийски общества Советои сагьтарии просвещене республиканаски Шенои.

Лекцеш ешараш ба йоккха квалификаци йола специалисташ. Темага хьежжа кино а хьокх лекторе ладувг1араиита.

«Нохч - Г1алг1айчен лаьтгахь йоала х1амаши уж лорари» — ишта тема йолаш яр Нохч - Г1алг1ай краеведчески музея болхлочо И. А. Эстерле йиша хьалхара лекци.

Р. АРАКЕЛОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

№ 28 ЙОЛЧА ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНИ УЧИЛИЩЕ 1975—1976 ДЕШАРА ШЕРА ДЕША Д1АЧУЭЦ ДЕШАРХОЙ

Училище квалифицированни болхлой кийчбу укх специальностех:

1. **Мехкдаьттан химически промышленноста предприятей оборудованешта вола слесарь-монтажник.**

Дешара ха: 8 класс яьккхачун — 2 шера, 10 класс яьккхачун — 1 шера.

Стипенди — 36 сом.

2. **КИП-ен автоматикен слесараш.**

Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.

Стипенди — 36 сом.

3. **Технологически оборудовани тоаяра вола слесарь.**

Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.

Стипенди — 36 сом.

4. **Химически производства аппаратчикаш.**

Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.

Стипенди — 36 сом.

5. **Компрессорнии насосний установкай машинист.**

Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шера.

Стипенди — 36 сом.

Токарь.

Дешара ха: 10 класс яьккхачун — 1 шу.

Стипенди — 23 сом. 50 кеп.

Училище болх беш я художественни самодеятельноста кружокаш, спортивни секцеш, духовойи эстрадни оркестраш. Дешархошта транспортаца лелаш льготаш лу. Производственни практика йолча хана стипенди кхы т1а 33 процент алапи лу.

Училище д1ачуийцарий балха стаж юкъе юкъ ца йолийташ д1алоарх1. Т1ехдика дешаш баршта 25 процент дукхаг1а стипенди лу. Училище т1ехдика чакхъяьккхараш конкурс йоацаш вузашка, техникумашка д1аэц. Училище хьайийлай болх беча кагирхой № 9 йолча школа филиал, цига д1ахо 9, 10, 11 классашка деша йиш я.

Училище деша боаг1арашка шоашца хила деза ер документаш:

1. **Заявлени.**
2. **Дешарах дола документ.**
3. **Вахача моттигера справка.**
4. **Характеристика.**
5. **6х4 боарам бола диъ фотокарточка.**
6. **Паспорт е ваь ха т1а йола тешал.**

Училища адрес: гор. Грозный-48, химкомбинат, ГПТУ-28. Училище ва йиш я №№ 1, 1а, 23 йолча автобусашца «Полиэталенови цех» яхача автобусаш соцача кхаччалца. №№ 2, 8 йолча трамвайшца «Водолечебница» яхача трамвайш соцача кхаччалца.

Х1ама хатта безам болчо телефон тоха йиш я укх номерег1а: коммутатор 94, 3-98, 5-43, 6-09.

ГПТУ-28 ДИРЕКЦИ.

ТОАБЕ РЕСПУБЛИКА СБЕРКАССАЙ БОЛХ

Укх деношка Нохч - Г1алг1ай АССР сберегательни кассаша беча балха общественни хьажар чакхдаккхара йолча республикански комиссе арг1апара заседани хилар.

Заседане Ачхой - Мартановски, Малгобекски, Веденски районашка сберкассай балхага общественни хьажара леламах лаьца доклад аш йир хьажара комиссей председательша нов. нов. Борчашвиле, Яндиева, Сугаипова.

Комиссе дика в1аштIехьбаьккхаб аьнна могабир хьажар долча Ачхой-Мартановски районе беш бола болх.

Цунца цхьана, комиссе белгалдир Малгобекскии Веденскии районашка из болх эсала лелаш хилар. Цхьайолча юрта Советий исполкомаша сберегательни кассай болхлой отчеташка ладийг1адац, массанахьа в1ашаг1ъехкаяц сберегательни г1улакха г1оийна йола комиссеш, эсала в1аштIехьбаьккхаб наха сберегательни гулакх могадеш беш бола болх. Масала, 1975 шера 16 август хьат1акхоачаш бахача наьха вкладаех 12 проценти 3 процент йолча заемах 19 проценти мара план кхачачашъяьйцар Малгобекски районе, республике юкъера лаьрх1ача вкладаех 69 проценти заемах 58 проценти кхоачашъяьча.

Комиссе заседане ишта белгалдир лакхе хьоаяьча районашка цхьайола сберегательни кассаш чуйола помещенеш кредитни учрежденей нормаша д1а ма лехха ца хилар.

Республика сберегательни кассаша бахача наьха ахча чуозара III квартала план кхоачашъярах къамаьл дир Нохч-Г1алг1ай АССР гострудсберкассай управлене начальника Р. Х. Темирхановас.

Укх шера 16 август хьат1акхоачаш республике г1олла б1арчча д1алаьрх1ача бахача наьха ахча чуозара план 68.9 процент кхоачашъяьй сберкассаша. План 2200 эзар сом йолча сберкассашка хьачуденнад 1515 эзар сом, е соахкарча ханаца нийсдича пхезза дукхаг1а.

Кхаь процента облигацеш 133 эзар сома ехкай сберкассаша, е соахкарчунца нийсдича ялхазза дукхаг1а. Республика ялх районе: Октябрьски, Старопромысловски, Заводской, Грозненски, Гудермесски, Шелковской тоъал т1еххоачашъяьй бахача наьха ахча чуозареи кхаь процента заем йохкареи планаш.

Цхьабакъда, нхьацца йолча районашка эсала в1аштIехьбаьккхаб сберкассай болх. Ножай-Юртовски, Советски, Назрановски районий сберкассаша планаш кхоачаш ца ярал сов1а хьалха хьачутийна вкладаш а эшаялийтай. Цу районашка ишта воча хьала т1а да кхаь процента заем бахача нахага йохкара г1улакх а.

Республика х1ара районе, городе сберегательни кассай болх айбар, бахача наьха ахча чуозара планаш кхоачашъяр, бахача наха сберкассаша деш дола г1улакх кхы а дикаг1а хилийтар д1адийхар комиссе.

С. ШАДИЕВ,
НГ1АССР сберегательни кассаш беча балха общественни хьажар чакхдаккхара йолча республикански комиссе член.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

23 АВГУСТ

С. М. Кирова ц1ераг1ара культурай салоIеи парк. 10.00. Спортивни майда. Волейболах ловзара яхьаш. 12 даьлча денз 16-тта даллалца дешарий павильоне бераша хьаеча х1амай выставка. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.30. Кинолекторий. «СССР-а экономика дег1аяра толамаш — КПСС кулгалца советски халкъо хьинаре, турпала къахьегарах хьахиннар» яхача темах лекци. 18.00. Бьщара театр. «Сказочники» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. 19.30. «Ш1ийца ч1оаг1денна доттаг1ал» яха кинофестиваль. 19.30. Халхара майда, Халхарий сайре.

В. И. Ленина ц1ераг1ара культура Дворец. 10.00. «Сийгалг» яха клуб. «1адика хийла пионерски ахка» яха 1уйре. 10.00. Аттракционий городок. 11.00. Бераштеи кхелетараштеи дола «Заманхо» яха кинотеатр. 18.30. «Советски кхалсаг — хьинаре коммунизм хьалъер» яха дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха шера хетаяь лекци. 19.30. «Глобус» яха кинолектори. Тематически кино хьокхар.

Н. К. Крупскайй ц1ераг1ара культура Дворец. 19.00. Ахкахара кинолектори. «Советски медицинана т1еххьара караг1даьннараш» яха лекци. 1илма-популярни фильмаш хьокхар. 20.00. Ахканара эстрада. Кагирхой сала1ара сайре.

24 АВГУСТ

С. М. Кирова ц1ераг1ара культурай салоIеи парк. 10.00. Спортивни майда. Йоккхача теннисах йола яхьаш 12 даьлча денз 18 даллалца. Дешарий павильон. Бераша хьаяьча х1амай выставка. 14.00. Массовкаш, ловзараш, викторинаш. 17.30. Кинолекторий. «Алкоголизми унахцIенон» яхача темах йола лекци. 18.00. Бьщара театр. «Сказочники» яхача вокально - инструментальни ансамбла концерт. 19.30. «Ш1ийца ч1оаг1денна доттаг1ал» яха кинофестиваль. 19.30. Халхара майда, Халхарий сайре.

В. И. Ленина ц1ераг1ара культура Дворец. 10.00. Музыкальни кружокашка д1аэцара экзаменаш. 11.00. Бераштеи кхелетараштеи дола «Заманхо» яха кинотеатр. Двореца творчески коллективай йийлача на1арий ди. 19.30. «Глобус» яха кинолекторий. 1илма-популярни фильмаш хьокхар.

Н. К. Крупскайй ц1ераг1ара культура Дворец. 19.00. Ахкахара кинолекторий. Кердача литература обзор. 1илма-популярни фильмаш хьокхар. 20.00. Ахканара эстрада. Кагирхой сала1ара сайре.

Социалистически Венгрера хоамаш

«ЧКЪОРА Т1АРА» ХИЙ

Хьамча х1амаш еча «Таурус» яхача будапештски предприяте хьаю ший лоаттамга диллача хьамча айра дагадохийташ йола искусственни пленка. Цу пленках шера пайда эца йиш я халкъа боахаме. 0.8 миллиметрагара 1.6 миллиметрага кхоачаш сома а хий 1аьржа денача хана хьарсама оаг1ош 1оца кхухьийташ ч1оаг1а лоаттаяра т1алотайича ше дика хилар хьахьекха а я из. Хих дизача цу пленках даьча галешца т1а ца дуташ д1акъовла йиш я 1аьржа доаг1а хий. Цхьабакъда, къаьстта дика я из кхашка хий ухийтача канальйи бассейнийн оаг1ошта т1алетае. Х1анз переговораш еш я «чкъор» т1алотадаь 80 километр д1аьха канал Иране лаккхеи йиъ бассейн Къулбехьен Йемене хьаеи. 40 градус шелалгара 140 градус йовхалга кхаччалца йола температура лов пленко.

ЗАВОДА ИСТОРЕ ОАГ1ОШ

Венгре 1илмай Академе исторе Института отдела заведующе Миклош Инце книжкай тархе т1а муг1араг1а хьаллатт хоза беттагаргаш йола ткъаьхаргга книжка. «Чепельски металлургически машинаш юкомбинат», «Венгерски кемаш дуи краnаш юи завод», «Голдберг яха текстильни фабрика», «Атенеум яха типографи», кхыдараш. Уж — къахьегама ветеранашца цхьана 1илмахоша - тохкамхоша оттаяь Венгре йоккхийча промышленни предприятеи шоай тайпара биографеш. Цар т1а дуаш уж предприятеш 1оеххача денз тахалалца дола цар истори.

— Доккха новкъостал ду тхона завода историкаша, — йоах М. Инце. — Царна кораг1а революционни традицешта ду тохкамаш д1аьхий деш, халкъа 1аьдал латтача шерашка тха заводаши фабрикаши дег1аахара сурташ хьаувттадеш, б1арчча доакъош дег1аахара истори оттале повкъостал деш йола факташи даннеши.

ТУРИСТАШТА ЛАЬРХ1А УНИВЕРСИТЕТАШ

Ахкан бетташка традиционни, ахкапара оалаш йола университеташ хьаелл Венгрерча 17 городе. Цига деша баг1араш — кхыча мехкашкарча туристаша кхаь-диъ к1ираг1а мехка боахама, общественни, 1илман вахар 1омаду, цун археологически, исторически культурни памятникаш, искусствон литературеи довз царна. Кечкемето х1апале а чуийцаб педагогаши детсадий воспитателаши, Дьюло — эсперанто езлаши. Эстергомо — музыка хьераш хархой, Залаэгерсего — этнографаш. Сакъердамеи чулоацам дика болеи программаш кийчъяьй мехка кхыча городашка ахканарча университеташта 1илман знанеш йоаржаеча Общества.

(АПН).

Ткъаьи итт шу гаргга ха я Хомутовски трубопрокатни заводо Советски Союзе ший продукци хьаккухьийта. Цу замалхьа 22 эзар километр газомехкдаьтта проводашта лаьрх1а турбаш хьаккхачийтай предприяте. Советски Союза заказаш х1ара шера алсамдувлаш латт. Х1анз заводо хьаю геттара шийлача хьалашка ег1ада эца лаьрх1а турбаш.

СУРТА Т1А: Советски Союза лаьрх1а заказаш кхоачашдеча ЧССР Хомутовски прокатни завода цхьан цехе.

ЧТК—АПН сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 август
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. 1уйранара гимнастика. 9.25 — Босбола телевидени. «Абвгдейка». 9.55 — «Дай-поалной, шоана». 10.25 — «1уйранара почта» яха музыкальни программа. 10.55 — Босбола телевидени. «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник Пластов. Цхьоалаг1а передача. 11.25 — «Дикаг1а дола товараш, дукхаг1а». 11.55 — Босбола телевидени. Осипова ц1ерах йолча Паччахьалкхен академически эсий халкъа оркестра концерт. 12.35 — «Унахц1ено». 13.05 — «Музыкальни календарь». 13.35 — «Поэзия». Вашшенкин. 14.05 — Бераштa дола фильм. «К1ей флюгер» яха художественни фильм. 15.25 — Босбола телевидени. Стахановски болама 40 шу дизарга. 16.25 — «Доттаг1ал» яха киножурнал. 16.55 — Музыкальни пауза. 17.00 — Босбола телевидени. «Хьайбай дунен т1а». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. «Моаг1араха цун болхлочох билдахи бола фаьлг» яха мультфильм. 18.35 — Чаплин дакъа лоацаш а волаш Центральни телевидене экрана т1ара «Мюзик-холле са сайре» яха а «Экранал арахьахьа» яха а фильмаш. 19.10 — Босбола телевидени. «Илли-75». 19.35 — Босбола телевидени. «Дуне т1ак1алт1а даьннал» яхача телевизионни спектакла премьера. Автор Папаян. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — «Халхар в1ашаг1доллар» яхача телевизионни музыкальни фильма премьера. 22.35 — Босбола телевидени. Теннисех йола дунен халкъашта юкъера турнир. Пастельлч — кердадараш.

II ПРОГРАММА

13.05 — «Революце хьалхьо» яха художественни фильм. «Къахьегама туйре» яха хьалхара сери. 16.25 — Босбола телевидени. Иллеш доах. Калиниченкос. Ленинградера передача. 17.00 — Д1аяхача заман юкъедисача воча г1улакхашца къовсам лоаттабе: «Истори бехке ду» яха документальни фильм. 17.20 — «Революце хьалхьо» яха художественни фильм. «Т1алатар» яха шоллаг1а сери.

24 август
I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Босбола телевидени. Бераштa йола 1уйранара гимнастика. 9.30 — Босбола телевидени. Г1ургалбетта са хьат. 10.00 — Советски Союза г1улакх деш ва. 11.00 — Пушкина произведенеш дикаг1а д1аешара дешархой конкурс. 12.00 — Босбола телевидени. «Музыкальни киоск». 12.30 — «Юртара сахьат». 13.30 — Литературни произведенеш экрана т1а яхар. «Кхоь» яха художественни фильм. 15.10 — «Тха ц1ераг1о» яха музыкальни программа. 15.40 — Лирически этюдаш. 16.30 — Советий мехка бераш. «Лоамаш бераш» яха телевизионни документальни фильм. 17.00 — Босбола телевидени. «Оххарий парк». 17.25 — Босбола телевидени. Мультфильмай программа. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Босбола телевидени. Центральни телевидене экрана т1а эггара хьалха «Петербургаца 1одака ювцар» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Шоана хетар». 22.30— Спортивни программа. 1. Доштай спорт. Говраш хахкарах йола Европе чемпионат. Киевера передача. 2. Мотогонках йола дунен чемпионат. Чехословакера передача. Пастельлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.00 — Юрта боахама знаней экран. «Шура йоакх» яха документальни фильм. 16.20 — Фильм-концерт. 17.00 — Г1уг1ал (нохчий меттала). 17.30 — «Революце хьалхьо» яха художественни фильм. «Т1ем т1е» яха 3-г1а сери. 18.50 — «Сийле хийла хьё кулгашта лаьтта дедарахо» яха музыкальни передача.

РАДИО

23 август

6.30 — «Х1ара ферма доекъарашка 1алашъе» яха корреспонденци (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск. 14.40 — «Турпала вахарцара 9 ди». Эзиякова Бахьаудина произведенех йола инсценировка. 15.05 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт. 15.40 — «Наггахь сана хьо бехке венц» яха Чахкиев Са1ида дувцар (г1алг1ай меттала). 16.00 — «Кавказа 1уйре» яха радиожурнал. 18.00 — «Нохчий халкъа иллейх дола фольклориста дувцараш» яхача циклацара передача (нохчий меттала).

24 август

7.10 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «Лоамаш лаьча» яха Осмиева дувцар (нохчий меттала). 12.30 — «Нахана в цала а» (г1алг1ай меттала). 15.15 — Шебийг1аш (г1алг1ай меттала). 15.45 — «Ялат доаларца къовсам лоаттабе» яха рейд. 16.00 — К1иранд1йнахьара ашарий программа. 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск. 18.30 — Иллеца доттаг1ал хиларашта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике г1оллеи Грознеи к1езиг-дукха морхаш а йолаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр ч1оаг1а мух а хьекхаш ха хилен фегара температура республике г1олла 30—35, Грозне 32—34 градус йовха йолаш хилен тарлу. Кхоанен ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка юкъ-юкъе дог1а а делхаш, ди а къувкъаш, бе-беча оаг1орахьара секунде 0—5 метр ч1оаг1а мух а хьекхаш ха хилен фегара температура буйсашка 12—17, деношка 25—30 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-г1а этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийна вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 2-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры—3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 2-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект, 7/84. Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

Заказ № 5669.